

Saimaan ammattikorkeakoulu
Liiketalous Lappeenranta
Liiketalous
Laskentatoimi

Angelina Huobonen

NUOREN PALKANSAAJAN VEROTUS

Opinnäytetyö 2012

Tiivistelmä

Angelina Huobonen

Palkansaajan verotus, 38 sivua, 1 liite

Saimaan ammattikorkeakoulu

Liiketalous Lappeenranta

Liiketalous

Laskentatoimi

Opinnäytetyö 2012

Ohjaajat: lehtori Tarja Muikku, Saimaan ammattikorkeakoulu

Työn tarkoituksena oli selvittää ja selkeyttää nuoren palkansaajan verotuksen muodostumista ja eritellä siitä tehtäviä vähennyksiä. Lisäksi työssä käytiin läpi perintö- ja lahjaverotuksen pääpiirteitä sekä ulkomailta saatujen tulojen verotusta. Työn teoriapohja perustuu pääosin alan kirjallisuuteen, ajantasaiseen lainsäädäntöön sekä verohallinnon ohjeistukseen ja julkaisuihin.

Nuorella henkilöllä voi olla pääomatuloja ja ansiotuloja, molempia verotetaan eri tavalla. Tässä työssä käsiteltiin yksityiskohtaisemmin, mitä ne ovat, mitä vähennyksiä niistä voi tehdä ja paljonko niistä joudutaan maksamaan veroja. Nykyään myös yhä useammin nuoret lähtevät ulkomaille töihin, joko lyhyeksi ajaksi tai jopa pysyvästi. Kansainväliseen työskentelyyn liittyviä verotus- ja sosiaaliturvakysymyksiä käsiteltiin perusteellisesti tässä opinnäytetyössä.

Onnistuneella verosuunnittelulla voi merkittävästi pienentää perhevarallisuuden siirtoon liittyvää perintö- ja lahjaverorasitusta. Tässä työssä käsitellään, miten varallisuuden siirtoa perintönä ja lahjana verotetaan.

Työn tuotoksena laadittiin opas nuorelle palkansaajalle tulojen verotuksesta. Alan sanastoa ja peruskäsitteitä avattiin, joten opas sopii myös alaa tuntemattomille lukijoille. Opasta voidaan hyödyntää mm siten, että se jaetaan Saimaan ammattikorkeakoulun ulkomaille työharjoitteluun lähteville opiskelijoille.

Työ muodostaa kattavan kokonaisuuden perusasioista, eli siinä on kaikille veronmaksajille hyödyllistä tietoa yksityisen henkilön tuloverotuksesta. Liitteenä olevasta oppaasta aiheeseen liittyviä asioita on helppo silmäillä ja palauttaa mieleen.

Asiasanat: ansiotulo, pääomatulo, vähennys, perintö, lahja, ennakoperintä, verotus.

Abstract

Angelina Huobonen

Taxation of a Young Employee, 38 pages, 1 appendix

Saimaa University of Applied Sciences

Faculty of Business Administration, Lappeenranta

Degree Programme in Business Administration

Specialisation in Accounting

Bachelor's Thesis 2012

Instructor: Ms Tarja Muikku, Senior Lecturer

The aim of this thesis was to clarify the taxation of a young taxpayer's income in Finland.

The income of a young taxpayer in Finland comes under two categories - unearned and earned income. Taxation of earned income is progressive but there are several deductions which can significantly reduce the amount of income tax paid to different tax collectors such as the government, church, social insurance institutions etc. With unearned income, taxation became progressive in 2012 and there are special rules applied to the calculation of tax. Many exceptions have to be taken into account and not everyone is familiar with even the basic rules of income taxation. In light of this, the thesis discusses, in depth and at length, several types of income, reductions and taxation of young taxpayers.

Nowadays, more young people are going abroad to work and few of them fully understand the international income taxation and social security rules for Finnish expatriates living abroad. The taxation of internationally earned income of individuals in various situations is discussed in this thesis. Also, the social security rules for Finnish citizens are elaborated on.

The final part of this thesis delves into inheritance and gift taxation. It is imperative to be aware of legal and compliant ways to minimise tax payments through gifts and inheritance. The thesis report presents finer details about inheritance tax and gift tax with the aim of highlighting how giving property to friends and family can lead to incurring minimal tax penalties.

"Tax guide for young individuals" is a result of this thesis. In the guide itself all aspects mentioned above are written in an easy to understand way, in order for a non-specialist to grasp the core issues of taxation. This guide will be used in the Saimaa University of Applied Sciences as an information guide for students who are going to complete their placement abroad.

The thesis project succeeded in producing a very useful tax guide, which anyone interested in taxation of his or her income can utilise.

Keywords: taxation, earned income, unearned income, reduction, advance payment, inheritance, gift, foreign income

Sisältö

KÄSITTEITÄ	6
1 JOHDANTO	7
1.1 Perustelut aiheen tutkimiselle	7
1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset	8
1.3 Tutkimuksessa käytettävä menetelmä	8
2 YLEISTA VEROTUKSESTA	9
2.1 Verovelvolliset	9
2.2 Veronalaiset tulot	9
3 PÄÄOMATULOT	10
3.1 Pääomatulon verotus	10
3.2 Erilaiset pääomatulot	11
4 PÄÄOMATULOISTA TEHTÄVÄT VÄHENNYKSET	13
4.1 Luonnolliset vähennykset	13
4.2 Muut vähennykset	13
4.3 Alijäämä ja tappiot	14
5 ANSIOTULOT	15
5.1 Ansiotulon verotus	15
5.2 Palkkatulot	18
5.3 Luontoisedut	18
5.3.1 Asuntoetu ja sähkön käyttöoikeus	18
5.4.2 Auto- ja autotallietu	19
5.4.3 Ravintoetu	20
5.4.4 Puhelinetu	20
5.5 Päivärahat ja kilometrikorvaukset	20
5.6 Opintotuki	21
5.7 Eläketulot	21
6 ANSIOTULOISTA TEHTÄVÄT VÄHENNYKSET	21
6.1 Luonnolliset vähennykset	21
6.1.1 Tulonhankkimisvähennykset	22
6.1.2 Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset	23
6.2 Eläkevakuutuksen maksujen vähennys	24
6.3 Opintorahavähennys	24
6.4 Ansiotulovähennys	24
6.5 Työtulovähennys	25
6.6 Perusvähennys	25
6.7 Veromaksukyvyn alentamisvähennys	25

7 VEROVAPAAT TULOT	26
8 ENNAKKOPERINTÄ.....	26
9 PERINTÖ- JA LAHJAVEROTUKSEN PÄÄPIIRTEET	27
9.2 Perintö- ja lahjaveron määräytyminen ja maksaminen	28
9.3 Verovapaat lahjat	29
9.4 Lahjana saadun omaisuuden myyminen.....	30
10 ULKOMAILTA SAATU TULO.....	31
10.1 Rajoitettu verovelvollisuus.....	31
10.2 Kuuden kuukauden sääntö	31
10.3 Työskentelyn kesto ja ajoitus	32
10.4 Suomen kansalaiset ja kolmen vuoden sääntö.....	33
10.5 Suomesta lähtevän työntekijän sosiaaliturva Suomessa	33
10.5 Työntekijän velvoitteet.....	33
11 POHDINTA	35
LÄHTEET	37

LIITTEET

Liite 1 Nuoren palkansaajan vero-opas

KÄSITTEITÄ

Verovuosi	ajanjakso, jonka aikana saatuja tuloja ja jonka päättyessä ollutta varallisuutta verotetaan
Verotusvuosi	ajanjakso, jonka aikana verotus toimitetaan
Veronsaajat	ne tahot, joille verot maksetaan, mm. valtio, kunta, seurakunta, KELA, metsähoitoyhdistys
Verovelvolliset	henkilö, joka on velvollinen maksamaan veroa. Verovelvollisia ovat luonnollinen henkilö ja oikeushenkilöt
Vero-objektit	eli veronkohde tarkoittaa sitä hyödykettä tai taloudellista tapahtumaa, josta on maksettava veroa, esimerkiksi tulot, lahja, perintö, kulutus, arpajaiset, luovutusvoitot
Progressiivinen vero	eli asteittain kasvava vero, jossa veroprosentti nousee tulojen kasvaessa, esimerkiksi valtion tulovero
Suhteellinen vero	eli tasavero, veron osuus on sama riippumatta verotettavasta summasta, esimerkiksi kunnallisvero, kirkollisvero, luovutusvoittovero
Välitön vero	on verovelvollisen itsensä maksettava vero. Esimerkiksi tulovero, kunnallisvero, sairausvakuutusmaksu

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on tuloverotuksen pääpiirteet nuoren palkansaajan näkökulmasta. Henkilöverotus koskee kaikkia yksityisiä henkilöitä, ja siihen olisi jokaisen hyvä perehtyä, siksi olen valinnut opinnäytetyöni aiheeksi yksityisen henkilön verotuksen. Siitä on hyötyä myös minulle itselleni, koska opiskelujeni aikana en ole saanut riittävästi tietoa minua kiinnostavista asioista.

1.1 Perustelut aiheen tutkimiselle

Minua on aina kiinnostanut verotus, eikä opinnäytetyön aiheen valinnassa ollut niin isoja ongelmia, mutta työn rajaamisessa tuli vaikeuksia. Verotus sinällään kattaa hyvin ison alueen: arvonlisäverotus, elinkeinoverotus, henkilöasiakkaan tuloverotus, maatalousverotus, varainsiirtoverotus, metsäverotus, varojen arvostaminen, ennakkoerintä, kiinteistöverotus, kansainväliset tilanteet, perintö- ja lahjaverotus. Samalla verotus jakaantuu kahteen isoon ryhmään: yritysverotus ja henkilöverotus.

Kirjallisuutta on erittäin hyvin kaikista osa-alueista, joten jäljelle jää vain työn rajaaminen. Verottaja julkaisee henkilöverotuksen käsikirjan, jossa on kaikki tarvittava tieto yksityisen henkilön tuloverotuksesta. Ongelmana on se, että käsikirja on noin 800 sivua pitkä, mikä tekee sen lukemisen hankalaksi.

Perusteellisen pohdinnan jälkeen, päädyin kirjoittamaan yksityisen henkilön tuloverotuksesta. Tavoitteena on tehdä yksinkertainen vero-opas, joka auttaa uraa aloittavia nuoria ymmärtämään, miten heidän tulonsa verotetaan. Mitään vastaavaa teosta en ole vielä löytänyt. Kaikki kirjat ja teokset ovat lähinnä ammattikirjallisuutta, joten aiheeseen perehtymättömän henkilön on vaikea ymmärtää kaikkea, mitä kirjoissa ja oppaissa lukee.

Vero-opasta voivat hyödyntää monet tahot, nuorista opiskelijoista työssä käyviin aikuisiin, jotka ovat kiinnostuneita siitä, miten verotus toimii heidän kohdallaan.

1.2 Tutkimuksen tavoitteet ja rajaukset

Henkilöverotuksen piiriin kuuluvat kaikki luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien maksamat tuloverot. Tärkeimpiä näistä ovat ansio- ja pääomatuloista maksettavat verot. (Valtiovarainministeriö 2012.)

Tämän opinnäytetyön tavoitteena on saada valmiiksi vero-opas, josta lukijalle selviää mahdollisimman yksinkertaisella tavalla, miten eri tuloja verotetaan, mitä vähennyksiä niihin voi kohdistaa ja missä tilanteessa tulot ovat kokonaan tai osittain verovapaita. Vero-oppaan tehtävänä on auttaa verosuunnittelussa niitä, joilla ei ole tarpeeksi tietoa verotuksesta.

Opinnäytetyössä käsitellään henkilökohtaisten tulojen tulolähdettä ja sen verotusta. Sen lisäksi opinnäytetyössä käsitellään perintö- ja lahjaverotuksen pääpiirteet ja yleisesti ulkomailta saatujen tulojen verotus. Aihe rajataan niin, että ulkopuolelle jätetään kaksi tulonlähdettä: maa- ja metsätalouden tulonlähde sekä elinkeinotoiminnan tulonlähde. Ne jätetään pois, koska nuorella työntekijällä on harvemmin tällaista omaisuutta.

1.3 Tutkimuksessa käytettävä menetelmä

Opinnäytetyön tutkimusongelmaa kuvataan kysymyksellä, miten nuoren palkansaajan verotus menee käytännössä. Vastauksia siihen löytyy monesta eri paikasta, kuten kirjoista, verottajan ja valtiovarainministeriön Internet-sivuilta sekä erilaisten asiantuntijoiden kirjoituksista niin lehdistä kuin Internetistäkin.

Työ on toiminnallinen tutkimus, jossa aineisto kerätään kirjallisuuslähteistä. Työn tuloksena on vero-opas, selkokielineen ohje veronmaksajille, joka koostuu oikeuskirjallisuudesta, aiheeseen liittyvästä lainsäädännöstä ja käytännön esimerkeistä. Itse opinnäytetyössä vero-oppaan sisältö käydään perusteellisesti läpi.

2 YLEISTA VEROTUKSESTA

Tässä kappaleessa tullaan käsittelemään verotuksen yleiset periaatteet.

2.1 Verovelvolliset

Henkilöverotuksen piiriin kuuluvat kaikki luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien maksamat tuloverot. Tärkeimpiä näistä ovat ansio- ja pääomatuloista maksettavat verot. (Valtiovarainministeriö 2012.)

Verovelvollisia ovat kaikki luonnolliset henkilöt iästä, sukupolvesta ja muista henkilökohtaisista seikoista riippumatta. Verovelvollinen on myös kuolleen henkilön jakamaton kuolinpesä, joka verotuksessa monessa suhteessa rinnastetaan luonnolliseen henkilöön. (Andersson & Linnankangas 2006, 11.)

Lisäksi on olemassa myös rajoitetusti verovelvollisia. Rajoitetusti verovelvollisina pidetään henkilöitä, jotka verovuonna eivät ole asuneet Suomessa. (mt.)

Rajoitetusti verovelvollisten verotus käydään tarkemmin läpi tämän työn kymmenennessä luvussa, sivulla 31.

2.2 Veronalaiset tulot

Verovelvollisen kaikki tulot ja hänen saamansa rahanarvoiset etuudet ovat veronalaista tuloa, ellei laissa toisin säädetä, esimerkiksi osan osinkotuloista voi saada verottamana. Yksityisten henkilöiden veronalaiset tulot jakaantuvat pääomatuloihin ja ansiotuloihin. Pääomatulona pidetään yleensä tuloja, joita varallisuuden voidaan katsoa kerryttäneen. Pääomatuloa on osinkotulo, yrittäjätulon pääomatulo-osuus, vuokratulo, voitto-osuus ja luovutusvoitto, maa-aineksesta saatu tulo, puunmyyntitulo sekä eräät korkotulot. Ansiotuloa on palkkatulo, yrittäjätulon ansiotulo-osuus sekä eläketulo ja muut veronalaiset sosiaalietuudet. (TVL 31.§; Valtiovarainministeriö 2012.)

Luonnollisten henkilöiden sekä kuolinpesien verotus pääomatulosta on pääasiassa suhteellista, mutta esimerkiksi yhden verokynnyksen johdosta veroprosentti voi olla progressiivista. Pääomatulona verotetun tulon veroprosentti on 30 vuodesta 2012 lähtien. Jos pääomatulojen yhteismäärä ylittää 50 000 euroa

kalenterivuoden aikana, ylimenevästä määrästä on maksettava 32 prosentin suuruinen vero. Ansiotuloihin sovelletaan progressiivista veroasteikkoa. (Andersson & Linnankangas 2006, 12; Verohallinto 2012 a.)

3 PÄÄOMATULOT

Pääoma- ja ansiotulojen verotus poikkeavat toisistaan paljon, on tärkeätä määritellä tarkasti, milloin kyseessä on pääomatulo ja milloin ansiotulo. Ensin määritellään pääomatulo, tämän jälkeen kaikki muut tulot katsotaan ansiotuloksi. Veronalaista pääomatuloa ovat omaisuuden tuotto, omaisuuden luovutuksesta saatu voitto, sekä muu sellainen tulo, jota varallisuuden voidaan katsoa keränneen. (Tomperi 2010, 22.)

3.1 Pääomatulon verotus

Alla olevasta taulukosta selviää, miten verotettava pääomatulo saadaan.

Taulukko 3.1 Verotettavan pääomatulon laskelma (Tomperi 2010, 23).

	Veronalaiset pääomatulot
-	Tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot
=	Puhdas pääomatulo
+	Pääomatuloksi luettava verovuonna nostettu osakaslaina
-	Pääomatuloksi luetusta osakaslainasta verovuonna takaisin maksettu määrä
-	Pääomatuloista vähennettävä tulolähteen tappio
-	Asunto- ja opintovelkojen sekä veronalaisen tulon hankkimisesta johtuneiden velkojen korot (tulonhankkimisvelka). Jos korko johtuu osinkotulon hankkimisesta, se saadaan kuitenkin vähentää, vaikka osinko olisi verovapaata tuloa
=	Verovuoden pääomatulo
-	Pääomatuloista vähennettävä pääomatulolajin tappio
=	Verotettava pääomatulo

Verotusta toimittaessa pääomatulot asetetaan kolmelle eri tasolle. Nämä ovat puhdas pääomatulo, verovuoden pääomatulo ja verotettava pääomatulo. Pääomatuloista voi tehdä luonnollisia vähennyksiä. Niitä syntyy, jos pääomatulon hankkimisesta tai säilyttämisestä on aiheutunut kustannuksia. Kun kaikista veronalaisista pääomatuloista vähennetään luonnolliset vähennykset, saadaan puhdas pääomatulo. Pääomatulosta maksetaan 30 prosenttia veroa valtiolle 50 000 euron tuloihin saakka ja ylimenevältä osalta 32 prosenttia. Verotettava pääomatulo määräytyy bruttotulon ja siitä tehtävien vähennysten perusteella. (Niskakangas 2012.)

3. 2 Erilaiset pääomatulot

On olemassa erilaisia pääomatuloja. Pääomatuloksi katsotaan vuokratulot, korkotulot, vakuuspalkkiot, metsätulot, maa-ainestulot, rojaltit, sijoitusrahastoista saadut tulot osinkotulot jne. (Wikström 2008, 186.)

Vuokratulot

Vuokratulo on kiinteästä omaisuudesta, asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön huoneistosta saatua vuokraa. Vuokratuloa voidaan saada kuitenkin myös muusta omaisuudesta, kuten auton tai purjeveneen vuokraamisesta. Vuokratuloihin sovelletaan 30 prosentin verokantaa 50 000 euron saakka ja 32 prosentin verokantaa ylimenevään osaan, ilman erityishuojennuksia. Vuokratulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuu erinäisiä kustannuksia, kuten yhtiövastikkeet, kiinteistöjen huoltokulut ja poistot. Nämä menoerät ovat luonnollisina vähennyksinä vähennettävissä normaalilla tavalla pääomatulon tulolajissa. (Wikström 2008, 195.)

Laajamittaista irtaimen omaisuuden vuokraustoimintaa pidetään kuitenkin elinkeinotoimintana (mts).

Korkotulot

Veronalaista pääomatuloa on korko ja muu siihen rinnastettava hyvitys sijoitetulle pääomalle. Eräät korkotulot ovat verovapaita, kuten valtiolta, kunnalta tai muulta julkisyhteisöltä käypää alempana korkona saatu korkotuki, esimerkiksi opintotuen korkotuki. Verovapaita alueita on jatkuvasti rajoitettu, esimerkiksi

luonnollisen henkilön veronalaista tuloa ei ole korko sellaisesta elatusavusta, joka on vahvistettu suoritettavaksi lapsen elatuksesta. (TVL 33, 53 §.)

Korkotuloja voi olla seuraavanlaisia: korkotulon lähdeveron alaisia, TVL:n alaisia, elinkeinotoimintaan tai maatalouteen kuuluvia ja poikkeustapauksissa verovapaita. Lähdevero on lopullinen vero, jonka perii koronmaksaja. Esimerkiksi pankki perii pankkitalletusten korosta lähdeveron. Yleisesti verovelvollisen luonnollisen henkilön ja kotimaisen kuolinpesän veronalaista tuloa ei ole korkotulo, josta on peritty lähdevero. Lähdeveron suuruus vuoden 2012 alusta on 30 prosenttia. (Andersson & Linnankangas 2006, 128; Verohallinto 2012 a.)

Osinkotulot

Osinko on yrityksen omistajilleen jakama voitto-osuus. Osakkeista saatujen osinkotulojen verotus riippuu siitä, onko osinko saatu julkisesti noteeratusta osakeyhtiöstä vai muusta, listaamattomasta osakeyhtiöstä. Osakkeiden ja muiden arvopapereiden luovutusvoittoihin ja verotukseen sovelletaan samoja sääntöjä kuin muunkin omaisuuden luovutusvoittoihin. (Verohallinto 2012 a.)

Julkisesti noteerattujen yhtiöiden maksamista osingoista 70 % on veronalaista pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa. Muusta yhtiöstä kuin pörssiyhtiöstä saatu osinko verotetaan seuraavasti:

– verovapaa osuus on 9 % osakkeiden matemaattisesta arvosta

- kuitenkin enintään 60 000 euroa
- jos 9 % :n tuotto ylittää 60 000 euron rajan
 - 70 % verotetaan pääomatulona ja 30 % on verovapaata

– 9 % tuoton ylittävältä osalta 70 % verotetaan ansiotulona ja 30 % verovapaata (Niskakangas 2012.)

Sijoitusrahastoista saadut tulot

Sijoitusrahasto ei ole erillinen oikeussubjekti, vaan sen omistavat siihen sijoittavat henkilöt tai yhteisöt yhteisesti. Rahastot säädettiin toiminnan alkamisen yhteydessä Suomessa verovapaiksi. Rahasto-osuuden omistajan eli sijoittajan saamat voitto-osuudet ja osuuksien luovutusvoitot ovat normaalia pääomatuloa. (Andersson & Linnankangas 2006, 154.)

Vakuutusasuoritukset

Vahingonkorvaus voi olla pääomatuloa, ansiotuloa tai verovapaa tuloa. Jos vahingonkorvauksella korvataan verovelvollisen yksityistalouteen kuuluvaa omaisuutta, kuten koti-irtaimistoa, korvaus on verovapaa. Veronalaisen pääomatulon sijaan saatu vahingonkorvaus on veronalaista pääomatuloa. Esimerkiksi vuokrattavan asunnon vahingonkorvaukset ovat veronalaista pääomatuloa. (Verohallinto 2012 b, 91.)

4 PÄÄOMATULOISTA TEHTÄVÄT VÄHENNYKSET

Pääomatuloista tehtäviä vähennyksiä ovat luonnolliset vähennykset, metsävähennys, metsätalouden pääomatulosta tehtävät muut vähennykset, lahjoitusvähennys, korkovähennys, yksilöllisen vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksut, elinkeinotulolähteessä ja maatalouden tulolähteessä verovuonna syntyneet tappiot jne. (Niskakangas 2012.)

4.1 Luonnolliset vähennykset

Veronalaisten tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneita menoja kutsutaan luonnollisiksi vähennyksiksi. Verovelvollinen saa vähentää pääomatulostaan kaikki tämän tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot. Tietyn pääomatulotyyppin tulonhankkimismenot saadaan vähentää kaikista pääomatuloista. Esimerkiksi vuokratulon hankkimismenot saadaan vähentää verovelvollisen korkotuloista tai metsätuloista samoin kuin muistakin pääomatuloista (ks. Taulukko 3.1 Verotettavan pääomatulon laskelma). (Andersson & Linnan­kangas 2006, 188; Niskakangas 2012.)

4.2 Muut vähennykset

Verovelvollinen voi myös vähentää arvopapereiden, arvo-osuuksien ja muun näihin rinnastettavan omaisuuden hoidosta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot siltä osin, kuin ne verovuonna ylittävät 50 euron suuruisen omavastuuosuu­den. Omavastuuosuu­den katsotaan kattavan omaisuuden hoidosta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot myös siltä osin, kuin omaisuus tai sen tuottama tulo ei ole veronalaista. (TVL 54 §.)

Verovelvollisella on oikeus vähentää oman vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksensa maksuja 5 000 euroa vuodessa. Vähennyskelpoinen enimmäismäärä on kuitenkin 2 500 euroa, jos verovelvollisen työnantaja on verovuonna maksanut verovelvolliselle ottamansa vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuja. Vähennysoikeus koskee vakuutusta, jonka on ottanut verovelvollinen tai tämän puoliso ja jossa verovelvollinen on vakuutettuna. (Andersson & Linnankangas 2006, 210; Verohallinto 2012 a.)

Nuoren palkansaajan näkökulmasta tärkeintä on se, että pääomatuloista voi vähentää asunto- ja opintolainan korot. Useita poikkeuksia on myös olemassa. Jos pääomatulon hankintamenot ja korot ovat suurempia kuin pääomatulojen yhteinen bruttomäärä, syntyy pääomatulolajissa alijäämä, joka vain hyvin rajoitetusti saadaan vähentää alijäämähyvityksenä ansiotuloista. Alijäämähyvityksestä kerrotaan lisää seuraavassa luvussa. Vähentämättä jäävä määrä muodostaa pääomatulolajin tappion, joka on vähennyskelpoinen pääomatulolajissa seuraavien kymmenen vuoden ajan. Tulolajilla tarkoitetaan verokohtelun mukaista tulojen jaottelua. Tulot jaetaan luonnollisten henkilöiden ja kuolinpesien verotuksessa kahteen tulolajiin: ansiotuloihin ja pääomatuloihin. (Andersson & Linnankangas 2006, 189; Verohallinto 2012 a.)

4.3 Alijäämä ja tappiot

Verovelvollisella saattaa olla pääomatulolajissaan enemmän pääomatuloihin kohdistuvia menoja kuin positiivisia pääomatuloja. Menoina otetaan huomioon vähennyskelpoiset tulonhankkimismenot, siirretyt elinkeinotoiminnan ja maatalouden tappiot ja korkomenot, kuten asuntolainan, tulonhankkimislainan ja opintolainan korot. Jos näitä menoja on enemmän kuin tuloja, syntyy pääomatulolajin alijäämä. (ks. Taulukko 3.1 Verotettavan pääomatulon laskelma) Alijäämää saa hyödyntää ansiotulojen verotuksessa. Pääomatulojen 30 prosentin verokantaa vastaava osuus alijäämästä, enimmäismäärää koskevin rajoituksin, hyvitetään ansiotulosta menevistä veroista. Alijäämähyvityksen laskennassa otetaan huomioon vain samana verovuonna syntynyt pääomatulolajin alijäämä. Ansiotulosta menevästä verosta ei sen takia voida vähentää aikaisemmilta vuosilta syntynyttä pääomatulolajin tappiota eli alijäämää. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä verovelvollista kohden on 1 400 euroa. Enimmäismäärää koro-

tetaan 400 eurolla yhdestä lapsesta ja 800 eurolla kahdesta tai sitä useammas-
ta lapsesta. (Andersson & Linnankangas 2006, 212–216; Verohallinto 2012 a.)

5 ANSIOTULOT

Ansiotuloa on kaikki muu tulo kuin pääomatulo. Pääomatulot ovat TVL 32 pykä-
lässä määritelty tyhjentävästi, aiheesta lisää luvussa kolme. Tyypillisenä ansio-
tulona mainitaan työsuhteen perusteella saatu palkka ja siihen rinnastettava
tulo, eläke sekä tällaisen tulon sijaan saatu etuus tai korvaus. Kun ansiotulo on
eräänlainen jäännöserä, saatetaan ansiotulona pitää sellaisiakin tuloja, jotka
eivät perustu työsuoritukseen. Ansiotuloihin voi siten kuulua hyvin erilaisia tulo-
ja, kuten esimerkiksi pinta-alaperusteinen metsätulo, osa osinkotuloista ja elin-
keinotoiminnasta saatavista tuloista. (Andersson & Linnankangas 2006, 307.)

5.1 Ansiotulon verotus

Ansiotuloja verotetaan valtionverotuksessa progressiivisen tuloveroasteikon
mukaan. Ansiotuloista maksetaan valtion tulovero, kunnallisvero, kirkollisvero ja
sairausvakuutusmaksu. Sen lisäksi palkasta peritään työntekijän työeläkemaksu
ja palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu. (Valtionvarainministeriö 2012.)

Periaatteessa kaikki ansiotulot ovat veronalaisia, mutta joitakin on säädetty ve-
rovapaiksi, kuten esimerkiksi äitiysavustus ja lapsilisä (Wikström 2008, 199).

Verotettava tulo voi olla valtion verotuksessa ja kunnallisverotuksessa eri suu-
ruinen. Tämä johtuu siitä, että ansiotulosta tehtävät vähennykset poikkeavat
toisistaan. (mts.) Verotettava ansiotulo saadaan seuraavasti:

Taulukko 5.1 Verotettavan ansiotulon laskelma (Verohallinto 2012 b, 470).

+ ANSIOTULOT

– luonnolliset vähennykset

= PUHDAS ANSIOTULO

Kunnallisverotus	Valtionverotus
– kunnallisverotuksen vähennykset	– valtioverotuksen vähennykset
kv. verovuoden tulo	vv. Verovuoden tulo
– tappiot	– tappiot
kv. verotettava tulo	vv. verotettava tulo

Valtion tulovero

Valtion progressiivista tuloveroa maksetaan valtionverotuksessa verotettavan tulon perusteella. Veron määrä määräytyy valtion tuloveroasteikon mukaan. Alla on esitetty vuoden 2012 tuloveroasteikko. (Verohallinto 2012 b, 470.)

Taulukko 5.2 Vuoden 2012 tuloveroasteikko (mts).

Verotettava ansiotulo, euroa	Vero alarajan kohdalla, euroa	Veroalarajan ylittävästä tulon osasta, %
16 100 – 23 900	8	6,5
23 900 – 39 100	515	17,5
39 100 – 70 300	3 175	21,5
70 300 –	9 883	39,75

Taulukon 5.2 mukaan 40 000 euroa ansaitsevaa yksityinen henkilö maksaa valtion tuloveroa $3\,175 + (40\,000 - 39\,100) \cdot 21,5\% = 3\,368,50$ euroa.

Kunnallisvero

Kunnallisveroa maksetaan kunnallisverotuksessa verotettavan tulon perusteella kunnallisveroprosentin mukaan. Kukin kunta määrää vuosittain oman veroprosenttinsa. Vuonna 2012 kunnallisveroprosentti vaihtelee 16,25 – 21,75 prosentin välillä. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 19,25 vuonna 2012. (Wikström 2008, 199; Verohallinto 2012 a.)

Kirkollisvero

Kirkollisveroa maksavat evankelisluterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien jäsenet. Kukin seurakunta määrää kirkollisveroprosenttinsa vuosittain. Vuonna 2012 kirkollisveroprosentti vaihtelee 1,00 – 2,00 prosentin välillä ja se määräytyy kunnallisverotuksessa verotettavan tulon perusteella. (Wikström 2008, 199; Verohallinto 2012 a.)

Sairausvakuutusmaksu

Sairausvakuutusmaksua maksetaan Kansaneläkelaitokselle. Maksu koostuu sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta, joka peritään aina riippumatta vakuutetun iästä, sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksusta, jota vuodesta 2011 alkaen ei määrätä alle 16-vuotiaalle eikä 68 vuotta täyttäneelle henkilölle. Vuonna 2012 sairaanhoitomaksu on 1,22 prosenttia työtulosta. Päivärahamaksu vuonna 2012 on 0,82 prosenttia veronalaisesta työtulosta. (Verohallinto 2012 b; Valtiovarainministeriö 2012).

Valtion tulovero, kunnallisvero, kirkollisvero ja sairausvakuutusmaksu sisältyvät verokortin veroprosenttiin.

Palkkatulosta maksettavat maksut

Palkkatulosta maksetaan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu ja työntekijän eläkemaksu. Vuonna 2012 työttömyysvakuutusmaksu on 0,6 prosenttia ja työeläkemaksu 5,15 prosenttia. Työeläkemaksu on 6,50 prosenttia 53 vuotta täyttäneillä henkilöillä. Maksut määräytyvät bruttopalkan perusteella eivätkä sisälly verokortin ennakonpidätysprosenttiin. Maksut ovat vähennyskelpoisia tuloverotuksessa. (Valtiovarainministeriö 2012.)

Palkanmaksaja pidättää yllä mainitut verot ja maksut palkanmaksun yhteydessä.

5.2 Palkkatulot

Palkalla tarkoitetaan kaikenlaatuista palkkaa, korvausta, palkkiota ja etuutta, joka saadaan työ- tai virkasuhteessa. Palkalla tarkoitetaan myös kokouspalkkiota, henkilökohtaista esitelmä-, luentopalkkiota, hallintoelimen jäsenyydestä saatua palkkiota, avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön yhtiömiehen nostamaa palkkaa sekä luottamustoimesta saatua korvausta ja toimitusjohtaja palkkiota. (Andersson & Linnankangas 2006, 308.)

Palkkana pidetään myös ikä-, syrjäseutu- ja muita lisiä sekä erilaisia luontoisetuja. Henkilökuntaedut ovat myös palkkaa, joskin kohtuulliset ns. tavanomaiset henkilökuntaedut on säädetty verovapaiksi. Palkkio kuitenkin eroaa palkasta siten, että palkkio on kertaluonteinen etu, josta maksaja ei maksa sotumaksuja ja palkka on työsuhteeseen perustuva maksu, josta maksaja joutuu tilittämään myös sotumaksun. (mts.)

5.3 Luontoisedut

Veronalaista ansiotuloa ovat todellisen palkan lisäksi myös kaikki rahanarvoiset etuudet ja korvaukset, jotka työntekijä saa työnantajalta. Luontoisetu arvioidaan todelliseen arvoon sen mukaan, kuin Verohallitus antaa arvostuspäätöksen vuosittain, jossa vahvistetaan yleisimpien luontoisetujen arvot. Niihin luontoisetuihin, jotka eivät sisälly Verohallinnon arvostuspäätökseen, käytetään käypää arvoa. (Verohallinto 2012 a.)

Luontoisetuja ovat asuntoetu, asuntoetuun liittyvä rajoittamaton sähkön käyttöoikeus, autoetu, autotallietu, ravintoetu, puhelinetu jne. (mt.)

5.3.1 Asuntoetu ja sähkön käyttöoikeus

Asuntoetu katsotaan veronalaiseksi palkanluonteiseksi etuudeksi. Asuntoetu on kysymyksessä, kun henkilö saa käyttöönsä asunnon työ- tai virkasuhteen perusteella palkkaan liittyvänä etuna. Työnantaja on tavallisesti samalla vuokranantaja, mutta se voi olla joku muukin. Asuntoedun katsotaan olevan olemas-

sa silloinkin, kun asunto ei ole työnantajan omistuksessa, mutta hän on järjestänyt sen ja maksaa siitä aiheutuvat kustannukset. Jos työntekijä maksaa työnantajalle asunnosta käyvän vuokran, ei mitään luontoisetua synny. (Verohallinto 2012 b, 281.)

Verohallituksen ohjeessa pääkaupunkiseudulla saadun asuntoedun arvo on korkeampi kuin muualla Suomessa. Asunnot jaetaan valmistusvuoden perusteella. Mitä uudemman asunnon verovelvollinen saa käyttöönsä, sitä enemmän hän maksaa veroa luontoisedusta. Jos asuntoon liittyy rajoittamaton sähkön käyttöoikeus, se lisää asuntoedun arvoa. Verohallituksen määrittämiä arvoja voidaan kuntakohtaisilla päätöksillä alentaa, mutta ei korottaa. Alentaminen tulee kysymykseen ennen sellaisilla alueilla, joissa käypä vuokrataso on alhaisempi kuin verohallituksen päätöksen lähtökohdat. (mts.)

5.4.2 Auto- ja autotallietu

Autoetu on kyseessä silloin, kun verovelvollinen saa käyttää työnantajansa omistamaa autoa omiin tai perheensä yksityisajoihin. Verohallituksen päätöksessä on vahvistettu erikseen vapaan autoedun ja auton käyttöedun arvot. Kummassakin tapauksessa työnantaja on antanut auton työntekijänsä käyttöön, mutta kun työntekijällä on käyttöetuauto, hän vastaa itse auton polttoainekuluista. Molemmissa tapauksissa autoetu arvostetaan luontoisetupäätöksen mukaisesti, joka riippuu auton käyttöönottovuodesta. Autoedun suuruus määräytyy vuosittain. (Niskakangas 2012; Verohallinto 2012 a.)

Jos työnantaja antaa palkansaajan käyttöön tämän asunnon yhteydessä tai läheisyydessä olevan autotallin tai hallipaikan, muodostuu palkansaajalle autotallietu. Sen arvoa käytetään riippumatta siitä, säilytetäänkö tallissa luontoisetuautoa vai työntekijän omaa autoa. Auton säilytysmahdollisuudesta työaikana työpaikalla ei yleensä synny verotettavaa etuutta. Lämmitetyn autotallin tai hallipaikan raha-arvo vuonna 2012 on pääkaupunkiseudulla 68 euroa kuukaudessa ja muun Suomen alueella 44 euroa. Kylmän autotallin tai hallipaikan raha-arvo on vastaavasti 44 ja 35 euroa kuukaudessa. (Verohallinto 2012 b, 286.)

5.4.3 Ravintoetu

Kun palkansaaja saa työnantajaltaan ilmaisen aterian tai kun hän maksaa ateriansaan käypää hintaa alemman korvauksen, hänelle syntyy veron-alainen ravintoetu. Ravintoetu on joko tavanomainen etu tai ruokailulipuke, yleensä lounasseteli. Tavanomainen etu syntyy, jos työpaikalla on työpaikkaruokala tai yritys on sopinut enintään kahden ruokailupaikan kanssa työntekijän ruokailun. Tavanomaisen ravintoedun arvo vuonna 2012 on 5,60 euroa, kun aterian välittömät kustannukset ovat 5,60–9,30 euroa. Etu huomioidaan yleensä todellisten työpäivien mukaan. Lounassetelin verotusarvo on 75 % ruokailulipukkeen arvosta, edellyttäen, että ruokailulipuketta voidaan käyttää ainoastaan ateriointiin eikä sitä vastaan saa rahaa, elintarvikkeita tai muita hyödykkeitä. (Verohallinto 2012 a.)

5.4.4 Puhelinetu

Jos työnantaja kustantaa työntekijän kotiin puhelimen, tälle syntyy puhelinetu, jos puhelimella voi soittaa myös yksityispuheluja. Puhelinedun arvo vuonna 2012 on 20 euroa kuukaudessa. Edun arvo kattaa puheluista aiheutuneet kustannukset. Jos työnantaja kustantaa matkapuhelimen, edunarvo pysy samana, mutta se kattaa puheluista, tekstiviesteistä ja multimediaviesteistä aiheutuneet kustannukset. (mt.)

5.5 Päivärahat ja kilometrikorvaukset

Työntekijälle voidaan maksaa verovapaasti työmatkan perusteella matkakustannusten korvausta, päivärahaa, ateriakorvausta ja majoittumiskorvausta. Verohallitus vahvistaa vuosittain korvausten verovapaat enimmäismäärät. Jos korvaus on maksettu vahvistettua määriä suurempana, on korvaus veronalaista palkkatuloa. Jos työnantaja ei ole maksanut korvausta työmatkasta aiheutuneista kuluista, työntekijä voi vähentää ne omassa verotuksessaan tulonhankkimiskuluina, jos hän vain voi esittää niistä tosittteen tai muun luotettavan selvityksen. Vuonna 2012 osapäivärahan enimmäismäärä on 16 euroa, kun työmatkan kesto aika ylittää 6 tuntia ja kokopäivärahan suurus on 36 euroa, kun työmatkan kesto aika ylittää 10 tuntia. Jos palkansaaja jonakin matkavuorokautena saa ilmaisen tai matkalipun hintaan sisältyneen ruoan, päiväraha on puolet enim-

mäismäärästä. Ilmaisella ruoalla tarkoitetaan osapäivärahan kysymyksessä olleen yhtä ilmaista ateriaa ja kokopäivärahan kysymyksessä olleen kahta. (Andersson & Linnankangas 2006, 340; Verohallinto 2012 a.)

5.6 Opintotuki

Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja valtion takaamasta opintolainasta. Ainoastaan opintoraha on veronalaista ansiotuloa. Opintorahan suuruus määräytyy opiskelijan iän ja asumismuodon mukaan. Opintoraha on veronalaisesta ansiotuloa, joka lasketaan yhteen muiden veronalaisten tulojen kanssa. Opintorahasta myönnetään kuitenkin kunnallisverotuksessa opintorahavähennys. Vähennyksestä lisää luvussa 6. (Verohallinto 2012 b, 375.)

5.7 Eläketulot

Lakisääteiset työ- ja ansioeläkkeet ovat saajansa veronalaista ansiotuloa, maksetaanpa eläke vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- tai perhe-eläkkeenä. Eläkkeen veronalaisuuteen ei vaikuta se, millä perusteella eläke on saatu tai se, kuka on eläkkeen maksajana. Vapaaehtoinen eläke verotetaan pääomatulona. Vapaaehtoisten eläkevakuutusten maksut ovat vuosittain verovähennyskelpoisia. (Andersson & Linnankangas 2006, 355; Verohallinto 2012 a.)

Sosiaalietuudet käydään myöhemmin läpi.

6 ANSIOTULOISTA TEHTÄVÄT VÄHENNYKSET

Tässä luvussa kerrotaan ansiotuloista tehtävistä vähennyksistä.

6.1 Luonnolliset vähennykset

Verovelvollisella on oikeus vähentää ansaitsemistaan tuloista niiden hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneet menot. Näitä kutsutaan luonnollisiksi vähennyksiksi. Jos tulonhankkimisesta aiheutunut kulu on aiheutunut verovapaan tulon hankkimisesta, sitä ei saa vähentää. (Andersson & Linnankangas 2006, 375.)

Myös elantomenot eivät ole vähennyskelpoisia verotuksessa. Näitä ovat esimerkiksi asunnon vuokra sekä lasten ja kodin hoitamisesta aiheutuneet menot. (Andersson & Linnankangas 2006, 375.)

Jos tulonhankkimiskulut ovat suuremmat kuin tulot, joiden hankkimiseksi ne on suoritettu, tai tällaisia tuloja ei ole ollut lainkaan verovuonna, voidaan tulonhankkimiskulut vähentää verovelvollisen muista ansiotuloista (Verohallinto 2012 b).

6.1.1 Tulonhankkimisvähennykset

Jokaisella verovelvollisella, jolla on palkkatuloa, on oikeus tulonhankkimisvähennykseen. Tulonhankkimisvähennys vuonna 2012 on 620 euroa, kuitenkin enintään palkkatulon määrä. Tarkoituksena on välttää pienten tulon hankkimisesta johtuneiden kulujen vähentämis- ja selvittämistyö veroilmoituksessa. Tulonhankkimisvähennys nimittäin kattaa muista tulon hankkimisesta aiheutuneista kuluista saatavan vähennyksen, paitsi matkakustannukset ja työmarkkinajärjestöjen jäsenmaksut. Edellä mainittujen kustannuksien vähennyskelpoinen osa saadaan vähentää erikseen kokonaan. Tulonhankkimisvähennys tehdään viran puolesta. (Verohallinto 2012 a.)

Tulon hankkimisesta aiheutuneita menoja ovat mm.

- ammattikirjallisuuden sekä tutkimusvälineiden ja tieteellisen kirjallisuuden hankkimisesta aiheutuneet kulut, jos niitä ei ole katettu verovapaalla apurahalla tai stipendillä
- työpuku-, työkalu- ja työhuonevähennys sekä ammattitaidon ylläpidosta aiheutuneet opiskelukustannukset
- verovelvollisen tulonhankinnassa työskennelle palkansaajille huoltoapula lain nojalla annettu elatus sekä heidän ja heidän omaistensa eläkkeet
- valtiollisen luottamustehtävän hoitamisesta välittömästi aiheutuneet kohdulliset kustannukset
- kiinteistövero siltä osin kuin se liittyy tulonhankintaan (mt.)

Veronmaksajan on säilytettävä verotukseen liittyvät tositteet viisi vuotta verotuksen valmistumisvuoden jälkeen. Vähennys tehdään palkkatulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa. (Verohallinto 2012 a.)

6.1.2 Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset

Ansiotulon hankkimisesta johtuneina menoina pidetään myös matkakustannuksia asunnosta työpaikkaan ja takaisin halvimman kulkuneuvon käyttökustannusten mukaan laskettuina. Näitä matkakustannuksia voidaan kuitenkin vähentää enintään 7000 euroa ja vain siltä osin, kuin ne ylittävät verovuonna 600 euron omavastuuosuuden. (TVL 93§.)

Jos henkilö on ollut osan vuodesta työtön, matkakustannusten omavastuuosuutta pienennetään 55 eurolla jokaiselta täydeltä korvauskuukaudelta, kuitenkin vähintään 110 euroa. Täyteen korvauskuukauteen katsotaan kuuluvan 21,5 korvauspäivää vastaava määrä. Edellytyksenä omavastuuosuuden pienentämiselle on, että verovelvollinen on saanut työttömyyspäivärahaa, työmarkkinatukea tai päivärahaa toimentulon turvaamiseksi. (mt.)

Verovelvollisen käyttäessä asunnon ja työpaikan väliseen matkaan omista- maansa tai hallitsemaansa kulkuneuvoa vähennyksen määrät ovat seuraavat:

Taulukko 6.1 Kilometrikorvaukset verovuodelta 2011 (Verohallinto 2012 a).

Auto	0,25 euroa/ km
Moottoripyörä	0,16 euroa/ km
Mopo	0,09 euroa/ km
Polkupyörä	80 euroa/ vuosi

Omaa autoa ei voida pitää halvimpana kulkuneuvona sen perusteella, että palkansaaja tarvitsee autoa työssään, kuljettaa lapsia päivähoitoon tai matka julkisilla kulkuneuvoilla kestäisi kauemmin kuin omalla autolla. Verovelvollisen on perusteltava muun kuin julkisen kulkuneuvon käyttäminen. (Verohallinto 2012 a.)

6.2 Eläkevakuutuksen maksujen vähennys

Yksityishenkilöllä on oikeus vähentää verotuksessaan työntekijän eläkemaksu omasta ja puolisonsa pakollisesta eläkevakuutuksesta ja siihen liittyvästä rekisteröidystä lisäeläketurvasta sekä eläkesäätiöstä tai järjestetystä lisäeläketurvasta. Yksilöllisen vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksujen vähennysoikeus riippuu kokonaiseläketurvan suuruudesta, joka vakuutuksella yhdessä muiden vapaaehtoisten ja pakollisten vakuutusten kanssa saavutetaan. Kertamaksullisen eläkkeen tai erillisenä myönnetyn työkyvyttömyyseläkkeen maksut ja kansaeläkevakuutusmaksu eivät ole lainkaan vähennyskelpoisia. Vähennys tehdään puhtaasta ansiotulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa. (Valtiovarainministeriö 2012.)

6.3 Opintorahavähennys

Opintorahavähennyksen voi saada verovelvollinen, joka opiskelee korkeakoulussa ja saa opintotuesta laissa tarkoitettua opintorahaa. Vähennyksen enimmäismäärä vuonna 2012 on 2 600 euroa, kuitenkin enintään opintorahan määrä. Vähennystä pienennetään 50 prosentilla siitä määrästä, jolla verovelvollisen puhtaan ansiotulon määrä ylittää opintorahavähennyksen täyden määrän. Puhtaalla ansiotulolla tarkoitetaan ansiotulo, josta on vähennetty tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet menot. (TVL 105§.)

Pääomatulot eivät vaikutta opintorahavähennyksen määrään. Opintorahavähennystä ei myönnetä, jos puhtaat ansiotulot ovat 7 800 euroa tai sitä suuremmat. Vähennys tehdään puhtaasta ansiotulosta kunnallisverotuksessa, vasta kaikkien muiden vähennyksien jälkeen. (mt.).

6.4 Ansiotulovähennys

Kunnallisverotuksessa verovelvollisen puhtaasta ansiotulosta vähennetään kunnallisverotuksen ansiotulovähennys. Vähennys tehdään ennen perusvähennystä. Vähennys lasketaan verovelvollisen ansaitsemien veronalaisten palkkatulojen, muusta toiselle suoritetusta työstä, tehtävästä tai palveluksesta saatujen ansiotulojen, ansiotulona pidettävien käyttökorvausten, ansiotulona verotettavan osingon, jaettavan yritystulon ansiotulo-osuuden sekä yhtymän osakkaan

elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella. (Verohallinto 2012 a.)

Vähennyksen määrä vuodelta 2012 toimitettavassa verotuksessa on 51 prosenttia edellä mainittujen tulojen 2 500 euro ylittävältä osalta tulojen 7 230 euron määrään saakka, ja sen ylittävältä osalta 28 prosenttia. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin enintään 3 570 euroa. Mikäli verovelvollisen puhtas ansiotulo ylittää 14 000 euroa, vähennys pienenee 4,5 prosentilla puhtaan ansiotulon 14 000 euroa ylittävältä osalta. (TVL 105§.)

6.5 Työtulovähennys

Työtulovähennys on ansiotulosta tehtävä vähennys. Työtulovähennys tehdään ennen muita tuloverosta tehtäviä vähennyksiä. Mikäli vähennys ylittää ansiotulosta valtiolle suoritettavan tuloveron määrän, se tehdään kunnallisverosta, sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta ja kirkollisverosta näiden verojen suhteessa. Vähennys lasketaan verovelvollisen veronalaisten palkkatulojen, muiden ansiotulojen, ansiotulona pidettävien käyttökorvausten, ansiotulona verotettavan osingon, jaettavan yritystulon ansiotulo-osuuden sekä yhtymän osakkaan elinkeinotoiminnan tai maatalouden ansiotulo-osuuden perusteella.

Vähennys on 7,1 prosenttia vähennykseen oikeuttavien tulojen 2 500 euroa ylittävältä osalta. Vähennyksen enimmäismäärä on kuitenkin 945 euroa. Vähennys tehdään valtion tuloverosta. (Verohallinto 2012 a.)

6.6 Perusvähennys

Vuonna 2012 perusvähennys on 2 850 euroa pienennettynä 20 prosentilla tämän ylimenevästä tulosta. Perusvähennys lasketaan puhtaasta ansiotulosta, josta on vähennetty kunnallisverotuksessa myönnettävät vähennykset. (mt.)

6.7 Veromaksukyvyn alentamisvähennys

Veronmaksukyvyn alentamisvähennys on yleisvähennys, jota voidaan käyttää kaikenlaisissa kohtuuttomissa tapauksissa, joista ei ole nimenomaan säädetty laissa. Vähennys tulee kysymykseen, jos verovelvollisen veronmaksukyky on

erityisistä syistä, kuten elatusvelvollisuuden, työttömyyden tai sairauden johdosta olennaisesti alentunut. (Andersson & Linnankangas 2006, 409.)

7 VEROVAPAAT TULOT

Veronalaista tuloa eivät ole TVL 92 § mukaan seuraavat sosiaali-etuudet:

”Kansaneläkelain mukainen lapsikorotus, rintamalisä, hautausavustus, äitiysavustus ja tuki kansainvälisen lapseksiottamisen kustannuksiin, lapsilisä, vammaistuki, ruokavaliokorvaus ja eläkettä saavan hoitotuki, elatustuki, asevelvollisen päiväraha ja sotilasavustus, maahanmuuttajan erityistuki, ammattitukintostipendi, työttömälle tai vajaakuntoiselle maksettavat työvoimapalveluihin liittyvät kustannusten korvaukset sekä ylläpitokorvaus ja etuudet, oppisopimuskoulutuksessa olevan oppilaan valtion varoista saamat taloudelliset edut, luonnollisen henkilön saama palkkatuki, jos tuki käytetään muussa kuin elinkeinotoiminnassa, maataloudessa tai metsätaloudessa, opintotukilain mukainen valtion varoista maksettu korkoavustus, asumistuki ja asumislisä, asunnonkorjaukseen saama avustus, vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista tarkoitettut edut, kuntoutusetuudet ja ylläpitokorvaus, toimeentulotuki jne. Pullonkeräys, äidinmaidon ja itse kerättyjen käpyjen, marjojen ja sienien luovutuksesta saatu tulo on myös verovapaata.”

Oman asunnon luovutuksesta saatu voitto on verovapaata tuloa, jos myydään huoneiston hallintaan oikeuttavat osakkeet tai osuudet taikka rakennuksen, jonka verovelvollinen on omistanut ja käyttänyt huoneistoa/ rakennusta omistuskanaan ennen luovutusta yhtäjaksoisesti vähintään kahden vuoden ajan omana tai perheen vakituksena asuntona. Kahden vuoden omistus- ja asumisajan on oltava samanaikaista ja yhtäjaksoista. (Verohallinto 2012 a.)

8 ENNAKKOPERINTÄ

Ennakkoperintä tarkoittaa tuloveron perimistä verovuoden aikana, ennen lopullisen veron määräämistä. Ennakkoperintä toimitetaan ennakonpidätyksenä tai ennakonkantona. Ennakonkanto käytetään esimerkiksi elinkeino- ja maataloustulon ennakkoperinnässä. Ennakkoperintä toimitetaan ennakonpidätyksenä,

jollei laissa, asetuksessa tai Verohallinnon päätöksissä ole toisin määrätty. (Verohallinto 2012 a.)

Ennakonpidätys on vero, jonka palkan tai muun suorituksen maksaja – useimmiten työnantaja – vähentää suorituksesta ja tilittää Verohallinnolle. Ennakonpidätys toimitetaan siten, että rahana maksettavan palkan määrästä ja luontoiseduista pidätetään verokortista näkyvän ennakonpidätysprosentin mukainen määrä. Työntekijä saa käteensä nettopalkkana ennakonpidätyksellä ja muilla maksuilla vähennetyn rahapalkan määrän. (Wikström 2008, 312.)

Opintorahasta ennakonpidätys toimitetaan 10 prosentin suuruisena. Ennakonpidätys toimitetaan kuitenkin vain, jos opintorahan suuruus on vähintään 170 euroa kuukaudessa. Aikuiskoulutustuesta ennakonpidätys on 20 prosenttia. (Verohallinto 2012 a.)

9 PERINTÖ- JA LAHJAVEROTUKSEN PÄÄPIIRTEET

Perintö- ja lahjaverotuksessa vero-objektina on varallisuuden siirtyminen. Kysymys ei ole varainsiirtoverosta vaan tuloverojärjestelmän täydennyksestä. Lahjavero täydentää perintöveroa ja estää pyrkimykset kiertää tuloveroa vastikkeettomin varallisuudensiirtojärjestelyin. (Wikström 2008, 319.)

Perilliset sekä testamentin- ja lahjansaajat on jaettu verotuksessa kahteen veroluokkaan. Veroluokkajaon pohjana on perinnönjättäjän ja perillisen tai testamentinsaajan keskinäinen sukulaisuus- tai lankoussuhde. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat perinnönjättäjän aviopuoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen, aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen sekä perinnönjättäjän kihlakumppani, jolle annetaan laissa tarkoitettu avustus. Toiseen luokkaan kuuluvat muut sukulaiset ja vieraat. Mitä edellä todettu, koskee myös lahjaa. (Ossa 2009, 42.)

Velvollisuus maksaa lahjaveroa alkaa, kun lahjansaaja on saanut lahjan haltuunsa. Pelkkä lahjanlupaus ei synnytä verovelkasuhdetta, vaikka se synnyttääkin lahjanantajalle velvollisuuden täyttää antamansa lupaus. Kiinteän omaisuus-

den osalta lahjaverovelkasuhde syntyy hetkellä, jolloin omistusoikeus siirtyy. Luovutuksella eli hallintaoikeuden siirrolla ei ole merkitystä. (Ossa 2009, 42.)

9.2 Perintö- ja lahjaveron määräytyminen ja maksaminen

Verotettavan perintöosuuden suuruus määräytyy perukirjan ja testamentin perusteella. Perintöveron määrä lasketaan perintöosuuden laskennallisen suuruuden perusteella. Koska omaisuutta ei ole perintöveroa määrättäessä yleensä vielä jaettu tai myyty, käytetään omaisuuden käyvän arvon määrittämisessä hyväksi muun vastaavanlaisen omaisuuden kauppahintatietoja. Alle 20 000 euron perinnöstä ei tarvitse maksaa veroa. Perinnönjättäjän tavanomainen kotiirtaimisto on verotonta 4 000 euroon asti. (mt.)

Jos perinnön arvo on yli 20 000 euroa, vero maksetaan seuraavan asteikon mukaan:

Taulukko 9.1 Perintöveron määräytyminen vuonna 2012 (Verohallinto 2012 a).

Perinnön arvo	Vero alarajan kohdalla	Veroprosentti ylimenevästä osasta
I veroluokka		
20 000 – 40 000	100	7
40 000 – 60 000	1 500	10
60 000 – 200 000	3 500	13
200 000 –	21 700	16
II veroluokka		
20 000 – 40 000	100	20
40 000 – 60 000	4 100	26
60 000 –	9 300	32

Lahjaveroa maksetaan seuraavan asteikon mukaan:

Taulukko 9.2 Lahjaveron määräytyminen vuonna 2012 (Verohallinto 2012 a).

Lahjan arvo	Vero alarajan kohdalla	Veroprosentti ylimenevästä osasta
I veroluokka		
4 000 – 17 000	100	7
17 000 – 50 000	1 010	10
50 000 – 200 000	4 310	13
200 000 –	23 810	16
II veroluokka		
4 000 – 17 000	100	20
17 000 – 50 000	2 700	26
50 000 –	11 280	32

Lahjaverotuksen toimittamista varten on lahjansaajan annettava kehotuksetta lahjaveroilmoitus. Perukirja on annettava kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta asianomaiselle verovirastolle. (PerVL 27–29 §.)

Verohallinto lähettää perinnön tai lahjan saajalle verotuspäätöksen ja tilisiirrot, joihin on merkitty maksettava veron määrä ja eräpäivä. Alle 500 euron perintö- ja lahjaveron on maksettava yhtenä eränä. Suurempi vero on jaettu useampaan maksuerään, eriä voi olla enintään viisi. Pidennettyä lisääikaa voi erikseen hakea Verohallinnolta ennen verotuksen toimittamista. (Verohallinto 2012.)

Perintöveron ensimmäinen eräpäivä on noin kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun verotuspäätös on postitettu. Toinen eräpäivä on kahden kuukauden kuluttua ensimmäisestä eräpäivästä. Jos vero on maksettu eräpäivän jälkeen, viivekorko on maksettava. (mt.)

9.3 Verovapaat lahjat

Lahjaveroa ei makseta tavanomaisesta koti-irtaimistosta, joka on tarkoitettu lahjansaajan tai hänen perheensä henkilökohtaiseen käyttöön. Koti-irtaimistolla

tarkoitetaan esimerkiksi huonekaluja, mattoja, taloustavaroita, vaatteita ja muuta vastaavaa esineistöä. Kulkuneuvot eivät kuulu tavanomaiseen kotiirtaimistoon. Kun kolmen vuoden aikana saatujen lahjojen yhteen laskettu arvo ylittää 3 999 euroa, ylimenevästä osasta on maksettava lahjaveroa. Eri antajilta saadut lahjat on verotettava erikseen. Jos lahjansaaja on saanut useilta lahjanantajilta alle 4 000 euron lahjoja, ei näitä lahjoituksia lasketa yhteen, sillä alle 4 000 euron lahjoitukset ovat antaja- ja saajakohtaisia. Säännöksen soveltamisen edellytyksenä ei ole se, että lahjanantaja ja lahjansaaja olisivat sukulaisia, joten muiltakin kuin sukulaisilta saadut lahjat ovat verovapaita. Verovapaasta perinnön osuudesta on mainittu luvussa 9.2. (Ossa 2009, 59–61.)

Lahja, joka on käytetty tai annettu käytettäväksi lahjansaajan kasvatukseen, koulutukseen tai elatukseen, on säädetty verovapaaksi. Soveltaminen rajoittuu tapauksiin, joissa on kysymys siinä mainittuihin tarkoituksiin kertasuoritteena annetusta tavanomaista suuremmasta rahamäärästä henkilölle, johon antajalla ei ole huolto- tai elatusvelvollisuutta, esimerkiksi antajan täysi-ikäinen lapsi tai avopuoliso. Lahjansaajalla ei tule olla mahdollisuutta käyttää varoja muuhun kuin koulutuksensa, kasvatuksensa tai elatuksensa rahoittamiseen. Esimerkiksi pelkkä lahjakirjan lausuma, että lahjoitetut varat tulee käyttää lahjansaajan koulutukseen, ei ole riittävä, koska se ei sido varojen käyttöä koulutuksen rahoittamiseen. Sen sijaan opintolainan tai oppilaitoksen kurssimaksujen maksaminen lapsen puolesta on yleensä katsottu täyttävän lainkohdan soveltamiskriteerit. Verovapaalle lahjalle ei ole tältä osin asetettu euromääräistä rajaa. (mt.)

9.4 Lahjana saadun omaisuuden myyminen

Kun verovelvollinen saa omaisuutta perintönä, testamentilla tai lahjana, todellista hankintamenoa ei ole olemassa. Mikäli tällaisissa tapauksissa ei voitaisi vähentää mitään hankintamenoa, verotus olisi kaksinkertaista, koska suoritettun perintö- tai lahjaveron lisäksi jouduttaisiin maksamaan pääomatulovero koko luovutushinnasta. Joten tuloverolaissa on sellainen määräys, jonka mukaan vastikkeetta saadun omaisuuden hankintamenoksi katsotaan perintö- ja lahjaverotuksessa käytetty verotusarvo. Se kuitenkin edellyttää lahjaveroilmoituksen tekemistä lahjoitustilanteessa. Jos luovutusvoiton verotusta toimitettaessa havaitaan, että perintö- ja lahjaverotusta ei ole toimitettu, tulisi sellainen toimittaa

ennen luovutusvoiton verotusta. Se koskee sellaisia perintö- tai lahjasaantoja, jotka jäävät 4 000 euron määrän alle tai ovat muusta syystä verovapaita. Jos perintö- ja lahjaverotusta ei toimiteta, luovutusvoiton verotusta toimittaessa käytetään hankintameno-olettamaa. (Ossa 2009, 73; Verohallinto 2012 a.)

10 ULKOMAILTA SAATU TULO

Suomen verolainsäädännössä on kaksi eri verovelvollisuuden lajia: yleinen verovelvollisuus ja rajoitettu verovelvollisuus. Verotusoikeuden laajuus riippuu siitä, onko henkilö yleisesti vai rajoitetusti verovelvollinen. Verovuonna Suomessa asunut luonnollinen henkilö on yleisesti verovelvollinen Suomessa. Hänellä on velvollisuus maksaa Suomessa veroa Suomesta ja muualta saamastaan tulosta. (Verohallinto 2012 c, 15.)

10.1 Rajoitettu verovelvollisuus

Jos luonnollinen henkilö ei asu Suomessa tai oleskele täällä jatkuvasti yli kuutta kuukautta, hän on rajoitetusti verovelvollinen. Rajoitetusti verovelvollinen maksaa veroa Suomeen vain Suomesta saamastaan tulosta. Rajoitetusti verovelvollisina pidetään myös sellaisia ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia, jotka ovat katkaisseet olennaiset siteensä Suomeen. Rajoitetusti verovelvollinen ei ole velvollinen maksamaan veroa Suomeen ulkomaantyöskentelystä yksityiseltä työnantajalta saamastaan palkkatulosta riippumatta siitä, onko palkan maksanut suomalainen vai ulkomainen työnantaja. (Karttunen, ym. 2007, 27, 107.)

10.2 Kuuden kuukauden sääntö

Jos yleisesti verovelvollisen työstä johtuva oleskelu ulkomailla kestää vähintään kuusi kuukautta, palkka on Suomessa verotonta, jos seuraavat ehdot täyttyvät: ulkomaantyöskentely kestää yhtäjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta, jos työskentely tapahtuu valtiossa, jonka kanssa Suomella on tuloverosopimus, työntekovaltiolla tulee verosopimuksen mukaan olla oikeus verottaa palkkatuloa, ulkomaantyöskentelyn aikana työntekijä oleskelee Suomessa enintään keskimäärin kuutena päivänä jokaista täyttä ulkomaantyöskentelykuukautta kohti. Verovapaus ei koske suomalaisessa vesi- tai ilma-aluksessa ansaittua tai

Suomen valtiolta tai muulta suomalaiselta julkisyhteisöltä tai Finpro ry:ltä saatua palkkaa. Kun henkilö työskentelee ulkomailla yli kuusi kuukautta, suomalaisen työnantajan on kuitenkin pidätettävä ns. Minimipidätys, jos työntekijä on Suomessa vakuutettu. Mikäli työntekijä kuuluu Suomen sosiaaliturvan piiriin eikä työnantaja ole ollut velvollinen pidättämään palkasta ennakonpidätystä tai vakuutetun sairausvakuutusmaksun suuruista ns. minipidätystä, työntekijä maksaa maksun itse jäännösverona. (Verohallinto 2012 c, 44.)

Jotta kuuden kuukauden sääntö soveltuisi, ulkomailla oleskelun on johduttava työstä. Jos ulkomailla oleskelun pääasiallinen syy on esimerkiksi opiskelu tai perhesyyt, kuuden kuukauden sääntö ei sovellu ulkomaan työtuloihin. Jos perhesyistä tai opiskelun vuoksi ulkomaille muuttanut saa ulkomailta ansiotuloja, kuuden kuukauden sääntö voi soveltua, jos tulojen hankkiminen on edellyttänyt ulkomailla oleskelua. Työnantaja ja työntekovaltio voivat vaihtua, kunhan kaikki soveltamisedellytykset täyttyvät. (Karttunen ym. 2007, 51.)

Jos kuuden kuukauden sääntö ei sovellu, Suomi verottaa Suomessa asuvien henkilöiden ulkomailla työskentelystä saamia tuloja samalla tavalla kuin Suomessa työskentelystä saatuja tuloja, oli työnantaja sitten suomalainen tai ulkomainen. Yleensä työskentelyvaltiolle ei synny verotusoikeutta, koska työntekijä ei oleskele valtiossa yli 183 päivää (6 kk). Jos työnantaja on ulkomaalainen, työntekijän on itse huolehdittava ennakonpidätyksestä ja muista palkasta maksettavista maksuista. (Karttunen ym. 2007, 51, 94; Helminen 2012.)

10.3 Työskentelyn kesto ja ajoitus

Jos työtä ulkomailla tehdään suomalaisen yhtiön palveluksessa valtiossa, jonka kanssa Suomella on verosopimus, on työskentelyn ajoituksella ja kestolla keskeinen merkitys. Komennuksesta sovittaessa on syytä selvittää työskentelyvaltion kanssa tehdyn verosopimuksen palkkatulon verotusta koskevat 183 päivän säännön sisältö. Jos sääntö estää verotuksen työntekovaltiossa, ei kuuden kuukauden sääntö sovellu ja palkkatulo verotetaan Suomessa normaaliin tapaan. Jos työntekijän oleskelu työntekovaltiossa ylittää verosopimuksen tarkoittamalla tavalla 183 päivää, työntekovaltiolle syntyy palkkatulon verotusoikeus. (mt. 90.)

10.4 Suomen kansalaiset ja kolmen vuoden sääntö

Ulkomaan kansalaisen ja kansalaisuudettoman henkilön yleinen verovelvollisuus Suomeen päättyy välittömästi silloin, kun hän lähtee maasta. Sitä vastoin ulkomaille asettuvaa Suomen kansalaista pidetään pääasiallisesti yleisesti verovelvollisena muuttovuoden ja kolmen seuraavaan vuoden ajan (kolmen vuoden sääntö). Tänä aikana Suomen kansalainen katsotaan rajoitetusti verovelvolliseksi vain, jos hän itse sitä vaatii ja pystyy lisäksi osoittamaan, että hänellä ei verovuonna ole olennaisia siteitä Suomeen. Kysymyksessä on siten todistustaakkasääntö. Kolmen vuoden kuluttua Suomen kansalainen katsotaan yleensä rajoitetusti verovelvolliseksi. (Karttunen ym. 2007, 16.)

10.5 Suomesta lähtevän työntekijän sosiaaliturva Suomessa

Suomalaisen työnantajan lähettämä työntekijä voi kuulua Suomen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin ulkomaantyön aikana, mikäli seuraavat edellytykset täyttyvät: ulkomaantyö on määräaikainen, riittävä yhteys suomalaiseen työnantajaan säilyy ja työntekijä kuuluu ulkomaille lähtiessään Suomen sosiaaliturvaan. Työntekijää voidaan pitää lähetettynä työntekijänä enintään vuoden kestävän ulkomaantyön aikana. Israelin ja Kanadan sosiaaliturvasopimuksissa lähettämisaika on kolme vuotta. Yhdysvaltojen sosiaaliturvasopimuksessa lähettämisaika on viisi vuotta. Ei-sopimusmaihin suuntautuvissa komennuksissa työntekijä voi säilyä työsuhdeperusteisen sosiaaliturvan piirissä muiden edellytysten täytyessä periaatteessa kuinka pitkään tahansa. Asumisperusteisen sosiaaliturvan piirissä työntekijä voi kuitenkin säilyä soveltamisalalain mukaan yhteensä kymmenen vuotta. (mt. 145.)

Työntekijän on kuuluttava Suomen sosiaaliturvaan ulkomaantyöhön lähdettyäessä. Toisin sanoen työntekijän on oltava vakuutettuna Suomen työeläkelakien mukaan. (mts.)

10.5 Työntekijän velvoitteet

Jos ulkomaankomennukselle lähtevän työntekijän palkkatuloon soveltuu kuuden kuukauden sääntö, työnantaja voi jättää oma-aloitteisesti ennakonpidätyksen toimittamatta työntekijän palkasta. Jos palkkatuloon ei sovellu kuuden kuukau-

den sääntö, työntekijän on hyvä varmistaa, että verokortin ennakonpidätysprosentti on oikeansuuruinen komennuksen aikana. Työntekijän kannattaa hankkia verotoimistosta uusi verokortti ulkomaantyöskentelyn ajaksi. Uudella verokortilla voidaan ottaa huomioon myös työskentelymaahan mahdollisesti maksettavat verot eli tämä saattaa alentaa verokortin ennakonpidätysprosenttia. (Karttunen, ym. 2007, 105.)

Vaikka ulkomaan työskentelystä saatu palkkatulo olisi kuuden kuukauden säännön tai verosopimusmääräyksen mukaan verovapaata Suomessa, henkilö on velvollinen antamaan yleisesti verovelvollisen veroilmoituksen Suomeen. Veroilmoituksella on ilmoitettava Suomesta ja ulkomailta saadut tulot sekä Suomessa ja ulkomailla sijaitsevat varat. Työntekijä on yleensä velvollinen antamaan veroilmoituksen myös työskentelyvaltiossa. Työntekijän on liitettävä veroilmoitukseen selvitys ulkomaantyöskentelystä. Lomakkeella on ilmoitettava mm. työskentelyn kesto ulkomailla, oleskelupäivät Suomessa sekä työskentelyvaltio. Tämän tiedon perusteella viranomaiset ratkaisevat, soveltuuko ulkomaan palkkaan kuuden kuukauden sääntö. (mts.)

Jos kuudenkuukauden sääntö ei sovellu, ja työnantaja ei ole suomalainen yhtiö, työntekijän on maksettava ennakonpidätykset ja muut palkasta perittävät maksut itse (mts).

11 POHDINTA

Opinnäytetyöprosessi on ollut haastava, mutta hyvin palkitseva. Opinnäytetyön teoreettiseen tutkimukseen liittyvä teoriaan perehtyminen vei eniten aikaa koko opinnäytetyöprosessissa. Tietoa oli saatavilla runsaasti, joten jouduin lukemaan aika paljon, jotta osaisin valita tärkeimmät asiat nuoren palkansaajan näkökulmasta. Aikataulussa pysyminen aiheutti ongelmia, sillä aikaa oli rajoitetusti ja jotkin asiat jouduin tekemään kahteen kertaan.

Työn teoreettinen tutkimus onnistui hyvin ja sain koottua kattavan paketin yksityishenkilön tuloverotuksesta. Opinnäytetyötä oli mielekäästä tehdä, sillä henkilöverotus on aina ollut minua kiinnostava aihe. Opinnäytetyön ansiosta olen oppinut paljon uutta tulojen verotuksesta, erilaisista vähennyksistä ja ulkomaan tulojen verotuksesta.

Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää yksityisen henkilön tuloverotuksen muodostumista nuoren palkansaajan näkökulmasta. Sen lisäksi tavoitteena oli laatia selkokielenen vero-opas, jossa olisi käyty läpi nuoren henkilön tuloverotusta. Oppaaseen on koottu useita esimerkkejä, ja taulukoita asioiden havainnollistamiseksi ja selkeyttämiseksi. Arvioidessani tätä työtä olen tyytyväinen omaan tutkimukseeni, koska olen saanut koottua yhteen teokseen kaikki nuoren palkansaajan näkökulmasta keskeisimmät asiat tuloverotuksesta.

Tätä työtä olisi voitu syventää kertomalla yksityiskohtaisemmin esimerkiksi omaisuuden jaosta perintönä, ulkomailta saatujen tulojen verotuksesta, vähennyksistä ja siitä, miten Suomeen tulevia ulkomaalaisia verotetaan täällä. Maa- ja metsätalouden tulonlähde sekä elinkeinotoiminnan tulonlähde ovat aika isoja kokonaisuuksia, joista voisi kirjoittaa opinnäytetyön.

Johdannossa opinnäytetyölle asetettiin tutkimusongelma: Miten nuoren palkansaajan verotus menee käytännössä ja siihen saatiin vastaus, joten opinnäytetyön voidaan katsoa onnistuneen. Toivon, että mahdollisimman moni hyödyntäisi opinnäytetyön tuotoksena saatua vero-opasta.

TAULUKOT

Taulukko 3.1 Verotettavan pääomatulon laskelma, s. 10

Taulukko 5.1 Verotettavan ansiotulon laskelma, s. 16

Taulukko 5.2 Vuoden 2012 tuloveroasteikko, s. 16

Taulukko 6.1 Kilometrikorvaukset vuodelta 2011, s. 22

Taulukko 9.1 Perintöveron määräytyminen vuonna 2012, s. 27

Taulukko 9.2 Lahjaveron määräytyminen vuonna 2012, s. 27

LÄHTEET

Andersson, E. & Linnankangas, E. 2006. Tuloverotus. Seitsemäs painos. Helsinki: Talentum Media Oy.

Helminen, M. 2012. Kansainvälinen verotus.

<http://ezproxy.saimia.fi:2114/wsoypro.aspx?prevpos=kv111.7&page=selain&ts=yo&pos=kv111.1&offset=0.0>

Karttunen, S, Nikkanen, A, Rantanen, T & Vuopala H. 2007. Kansainvälisen työskentelyn verotus. Helsinki: Talentum Media Oy.

Niskakangas, H. 2012. Henkilöverotus.

<http://ezproxy.saimia.fi:2114/wsoypro.aspx?prevpos=hv111.26728&page=selain&ts=yo&pos=hv111.1&offset=#gethere> (Luettu 15.4.2012)

Ossa, J. 2009. Perinnön ja lahjan verokohtelu. Helsinki: WSOYpro.

Perintöverolaki. 27 – 29 §.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1940/19400378?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perintovero%27> (Luettu 12.3.2012)

Tomperi, S. 2010. Yritysverotus ja tilinpäätössuunnittelu. Helsinki: WSOYpro.

Tuloverolaki. 31 – 105 §.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19921535?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=tuloverolaki> (Luettu 13.3.2012)

Valtiovarainministeriö 2012. http://www.vm.fi/vm/fi/10_verotus/index.jsp (Luettu 24.3.2012)

Verohallinto 2012 a. <http://vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat> (Luettu 20.3.2012)

Verohallinto 2012 b. Henkilöverotuksen käsikirja 2012. [http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Ansiotulot/Henkiloverotuksen_kasikirja_2012\(20255\)](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Henkiloasiakkaan_tuloverotus/Ansiotulot/Henkiloverotuksen_kasikirja_2012(20255)) (Luettu 10.3.2012)

Verohallinto 2012 c. Kansainvälisen verotuksen käsikirja 2011. [http://vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Kansainvaliset_tilanteet/Kansainvalisen_verotuksen_kasikirja_2011\(16997\)](http://vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Kansainvaliset_tilanteet/Kansainvalisen_verotuksen_kasikirja_2011(16997)) (Luettu 30.3.2012)

Wikström, K. 2008. Yleiset opit verotuksessa. Neljäs painos. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

LIITTEET

Liite 1 Nuoren palkansaajan vero-opas

Liite 1

NUOREN PALKAN SAAJAN VERO-OPAS

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	4
2 YLEISTÄ VEROTUKSESTA	5
3 PÄÄOMATULOT	5
3.1 Pääomatuloista tehtävät vähennykset	7
3.2 Pääomatulojen verotus.....	8
4 ANSIOTULOT	9
4.1 Ansiotuloista tehtävät vähennykset.....	11
4.2 Ansiotulon verotus.....	12
5 VEROVAPAAT TULOT	14
6 ENNAKKOPERINTÄ.....	15
7 PERINTÖ- JA LAHJAVEROTUKSEN PÄÄPIIRTEET	15
8 ULKOMAILTA SAATU TULO.....	19

KÄSITTEET

Verovuosi	ajanjakso, jonka aikana saatuja tuloja ja jonka päättyessä ollutta varallisuutta verotetaan
Verotusvuosi	ajanjakso, jonka aikana verotus toimitetaan
Veronsaajat	ne tahot, joille verot maksetaan, mm. valtio, kunta, seurakunta, KELA, metsähoitoyhdistys
Verovelvolliset	henkilö, joka on velvollinen maksamaan veroa. Verovelvollisia ovat luonnollinen henkilö ja oikeushenkilöt
Vero-objektit	eli veronkohde tarkoittaa sitä hyödykettä tai taloudellista tapahtumaa, josta on maksettava veroa, esimerkiksi tulot, lahja, perintö, kulutus, arpajaiset, luovutusvoitot
Progressiivinen vero	eli asteittain kasvava vero, jossa veroprosentti nousee tulojen kasvaessa, esimerkiksi valtion tulovero
Suhteellinen vero	eli tasavero, veron osuus on sama riippumatta verotettavasta summasta, esimerkiksi kunnallisvero, kirkollisvero, luovutusvoittovero
Välitön vero	on verovelvollisen itsensä maksettava vero, esimerkiksi tulovero, kunnallisvero, sairausvakuutusmaksu

1 JOHDANTO

Nuoren palkansaajan vero-oppaassa käsitellään verotukseen liittyviä asioita nuoren palkansaajan näkökulmasta. Työuransa aloittava, vasta valmistunut opiskelija, on hyvin harvoin tietoinen siitä, mitä veroja ja kenelle hän joutuu maksamaan ansaitsemista tuloistaan. Verotukseen liittyen on niin paljon erityissäännöksiä ja poikkeuksia, ettei niitä kaikkia voi muistaa.

Tämän vero-oppaan tarkoituksena on auttaa ymmärtämään, miten nuorta palkansaajaa verotetaan, miten verot määräytyvät ja kenelle ne maksetaan, työssä kerrotaan lyhyesti pääoma- ja ansiotuloverotuksen lisäksi perintö- ja lahjavero- tuksesta sekä ulkomaantulon verotuksesta eri tilanteissa. Jotta vero-opasta voisivat hyödyntää mahdollisimman monet tahot, se on pyritty tekemään mahdollisimman helppolukuiseksi, käytännönläheisyyteen on pyritty erilaisten esimerkkien avulla.

Verohallinto antaa vuosittain päätöksen verotuksessa noudatettavista laskenta- perusteista, jotka löytyvät verohallinnon Internetsivuilta www.vero.fi Oppaassa olevat veroprosentit, poikkeukset ja erilaiset asteikot ovat vuoden 2012 lukuja, jos toisin ei ole mainittu.

Lisää tietoa henkilöverotuksesta on mm. Henkilöverotuksen ja Kansainvälisen- verotuksen käsikirjoissa, jotka löytyvät Verohallinnon Internet – sivuilta. Verotta- jan puoleen on aina hyvä kääntyä, jos jotkin asiat ovat epäselviä. Soittamalla tai käymällä verotoimistolla se onnistuu parhaiten.

2 YLEISTÄ VEROTUKSESTA

Henkilöverotuksen piiriin kuuluvat kaikki luonnollisten henkilöiden maksamat verot. Tärkeimpiä näistä ovat ansio- ja pääomatuloista maksettavat verot. Veroja maksavat kaikki luonnolliset henkilöt iästä, sukupolvesta ja muista henkilökohtaisista seikoista riippumatta.

Verovelvollisen kaikki tulot ja hänen saamansa rahanarvoiset etuudet ovat veronalaista tuloa, ellei laissa toisin säädetä. Esimerkiksi oman asunnon myyntivoitto on verovapaata, jos tietyt edellytykset täyttyvät. Yksityisten henkilöiden veronalaiset tulot jakaantuvat pääomatuloihin ja ansiotuloihin. Verotus pääomatulosta on pääsääntöisesti suhteellista, mutta yhden verokynnyksen johdosta veroprosentti voi olla progressiivista. Ansiotuloihin sovelletaan progressiivista veroasteikkoa.

3 PÄÄOMATULOT

Veronalaista pääomatuloa syntyy omaisuuden tuotoista, luovutuksesta sekä muusta sellaisesta tulosta, jota varallisuuden voidaan katsoa keräännyttäneen. Näin yleisiä pääomatuloja ovat vuokratulot, korkotulot, sijoitusrahastoista saadut tulot, metsätulot, maa-ainestulot jne. Nuorelle palkansaajalle oleellisia ovat vuokratulot ja korkotulot.

Vuokratulot

Vuokratuloa voidaan saada kiinteän omaisuuden, asunto- tai kiinteistöosakeyhtiön huoneiston, auton tai purjeveneen vuokraamisesta. Vuokratulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet kustannukset, kuten yhtiövastikkeet, kiinteistöjen huoltokulut ja poistot voidaan vähentää luonnollisina vähennyksinä.

Laajamittaista irtaimen omaisuuden vuokraustoimintaa pidetään kuitenkin elinkeinotoimintana.

Korkotulot

Sijoitetulle pääomalle maksettava korko ja muu siihen rinnastettava hyvitys ovat veronalaista pääomatuloa. Korkotulot voivat olla seuraavanlaisia: korkotulon lähdeveron alaisia, tuloverolain alaisia, verovapaita ja elinkeinotoimintaan tai maatalouteen kuuluvia.

Lähdeveronalaiset korot ovat esimerkiksi rahalaitosten ja osuuskuntien säästökassojen maksamat veronalaiset talletusten korot, työnantajien huoltokonttoritalletusten korot, veronalaiset joukkovelkakirjalainan korot. Verovapaita korkotuloja ovat esimerkiksi valtiolta tai kunnalta saatu korkotuki. Lähdeveron alaisista korkotuloista yksityisen henkilön ei yleensä tarvitse maksaa veroja. Lähdevero on 30 prosenttia ja sen perii koron maksaja. Jos korkotulo ei ole lähdeveronalainen eikä verovapaa, se on veronalaista pääomatuloa.

Osinkotulot

Nuorella henkilöllä voi olla lahjana tai perintönä saatuja osakkeita. Osinko on yrityksen omistajilleen jakama voitto-osuus. Yleisimmin osinkoja jakavat osakeyhtiömuotoiset yritykset. Osakkeista saatujen osinkotulojen verotus riippuu siitä, onko osinko saatu julkisesti noteeratusta osakeyhtiöstä vai muusta, listaamattomasta osakeyhtiöstä. Osakkeiden ja muiden arvopapereiden luovutusvoittoihin ja verotukseen sovelletaan samoja sääntöjä kuin muunkin omaisuuden luovutusvoittoihin.

Julkisesti noteerattujen yhtiöiden maksamista osingoista 70 % on veronalaista pääomatuloa ja 30 % verovapaata tuloa. Muusta yhtiöstä kuin pörssiyhtiöstä saatu osinko verotetaan seuraavasti:

- verovapaa osuus on 9 % osakkeiden matemaattisesta arvosta
 - kuitenkin enintään 60 000 euroa
 - jos 9 % :n tuotto ylittää 60 000 euron rajan
 - 70 % verotetaan pääomatulona ja 30 % on verovapaata
- 9 % tuoton ylittävältä osalta 70 % verotetaan ansiotulona ja 30 % verovapaata.

Sijoitusrahastoista saadut tulot

Rahasto-osuuden omistajan eli sijoittajan saamat voitto-osuudet ja osuuksien luovutusvoitot ovat normaalia pääomatuloa. Voitto-osuuksista pidätetään 30 prosentin vero jo niiden maksamisen yhteydessä, joten rahastosijoittajan ei tarvitse ilmoittaa tuottoja enää veroilmoituksessa. Rahasto-osuuksia myytäessä omistaja joutuu maksamaan luovutusvoittoveroa. Voitto ilmoitetaan veroilmoituksen yhteydessä pääomatuloina.

3.1 Pääomatuloista tehtävät vähennykset

Verovelvollinen saa vähentää pääomatulostaan kaikki tämän tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä aiheutuneet menot. Nuoren palkansaajan näkökulmasta tärkeintä on se, että pääomatuloista voi vähentää asunto- ja opintolainan korot. Useita poikkeuksia on myös olemassa.

Pääomatuloista voi tehdä ainakin seuraavia vähennyksiä: pääomatulojen hankkimisesta johtuneet menot, tulonhankkimisvelan myöntämiskulut ja korot, eli sijoitustarkoitukseen otetun lainan korot, arvopaperien hoito- ja säilytysmenot, omavastuuosuus 50 e, asunto- ja opintovelan korot, tulonhankkimisvelan kurssitappio, osakaslainan takaisinmaksu, korkomenot ja pääomatuloista vähennettävät tulolähteen tappiot, vapaaehtoisten eläkevakuutusten maksut jne.

Verovelvollisella saattaa olla enemmän pääomatuloihin kohdistuvia menoja kuin pääomatuloja. Menoina otetaan huomioon vähennyskelpoiset tulonhankkimismenot ja korkomenot. Jos näitä menoja on enemmän kuin tuloja, syntyy pääomatulolajin alijäämä. Alijäämää saa hyödyntää ansiotulojen verotuksessa. Pääomatulojen 30 prosentin verokantaa vastaava osuus alijäämästä, enimmäismäärää koskevin rajoituksin, hyvitetään ansiotulosta menevistä veroista. Alijäämähyvityksen laskennassa otetaan huomioon vain samana verovuonna syntynyt pääomatulolajin alijäämä. Alijäämähyvityksen enimmäismäärä verovelvollista kohden on 1 400 euroa. Enimmäismäärä korotetaan 400 eurolla yhdestä lapsesta ja 800 eurolla kahdesta tai siitä useammasta lapsesta. Seuraavalla sivulla on esitetty esimerkki alijäämähyvityksen laskemisesta.

Esimerkki 1

Matti on 27 - vuotias ja hänellä on yksi alaikäinen lapsi. Matilla on vuokratuloja 3 800 euroa, korkotuloja 500 euroa, hänellä on asuntolaina, josta hän on maksanut korkoja 1 400 euroa vuodessa, vuoden yhtiövastikkeet ovat 2 800 euroa. Kuinka paljon matille syntyy verotettava pääomatuloa?

Verovuoden pääomatulo	3 500 +	500 =	4 000
Luonnolliset vähennykset	1 400 +	2 800 =	4 200
Pääomatulolajin alijäämä	4 000 -	4 200 =	200
Alijäämähyvitys	200 *	30 % =	60

Matin vähennykset pääomatuloista ovat suuremmat kuin pääomatulot yhteensä, joten näin hänelle syntyy pääomatulolajin alijäämä 200 euroa. Matti saa vähentää 30 prosenttia alijäämästä, joka on 60 euroa, ansiotulosta menevistä veroista. Alijäämä jää alle enimmäismäärän, joten lapsikorotuksella ei ole vaikutusta.

3.2 Pääomatulojen verotus

Pääomatulosta maksetaan 30 prosenttia veroa 50 000 euron asti, jos pääomatulojen yhteismäärä ylittää 50 000 euroa kalenterivuoden aikana, ylimenevästä määrästä on maksettava 32 prosentin suuruinen vero valtiolle. Pääomatuloverosta voi tehdä luonnollisia vähennyksiä. Niitä syntyy, jos pääomatulon hankkimisesta tai säilyttämisestä on aiheutunut kustannuksia.

Esimerkki 2

Matti Möttösellä on vuokratuloja 7 500 euroa, korkotuloja 300 euroa, hänellä on asuntolaina, josta hän on maksanut korkoja 1 250 euroa vuodessa, vuoden yhtiövastikkeet ovat 1 850 euroa. Kuinka paljon Matille syntyy verotettava pääomatuloa? Paljonko hän maksaa veroja pääomatuloista?

Verovuoden pääomatulo:	7 500 +	300 =	7 800 euroa
Luonnolliset vähennykset:	1 250 +	1 850 =	3 100 euroa
Verotettava pääomatulo:	7 800 –	3 100 =	4 700 euroa
Pääomatulovero 30 %	4 700 *	30 % =	1 410 euroa

Matille syntyy verotettava pääomatuloa yhteensä 4 700 euroa, siitä hän maksaa pääomatuloveroa 30 % eli 1 410 euroa.

4 ANSIOTULOT

Ansiotuloa on kaikki muu tulo kuin pääomatulo. Tyypillisenä ansiotulona on työsuhteen perusteella saatu palkka ja siihen rinnastettava tulo, eläke sekä tällaisen tulon sijaan saatu etuus tai korvaus.

Luontoisedut

Veronalaista ansiotuloa ovat todellisen palkan lisäksi myös kaikki rahanarvoiset etuudet ja korvaukset, jotka työntekijä saa työnantajalta. Luontoisetu arvioidaan todelliseen arvoon sen mukaan, kuin Verohallitus antaa vuosittain arvostuspäätöksen, jossa vahvistetaan yleisimpien luontoisetujen arvot. Niihin etuihin, jotka eivät sisälly Verohallinnon arvostuspäätökseen, käytetään käypää arvoa. Jotkut luontoisedut ovat verovapaita, kuten päivärahat ja kilometrikorvaukset. Luontoisetuja ovat asuntoetu, asuntoetuun liittyvä rajoittamaton sähkön käyttö oikeus, autoetu, autotallietu, ravintoetu, puhelinetu.

Asuntoetu ja sähkön käyttöoikeus

Asuntoetu on kysymyksessä, kun henkilö saa käyttöönsä työ- tai virkasuhteeseen perustuen asunnon palkkaan liittyvänä etuna. Kun asuntoon liittyy rajoittamaton sähkön käyttöoikeus, se lisää asuntoedun arvoa. Jos työntekijä maksaa työnantajalle asunnosta käyvän vuokran, ei luontoisetua synny.

Auto- ja autotallietu

Jos palkansaaja tai hänen perheensä käyttää yksityisajoihin työnantajan henkilö- tai pakettiautoa, verovelvollisen saama etu katsotaan autoeduksi. On olemassa vapaa autoetu ja auton käyttöetu. **Vapaa autoetu** on kysymyksessä, kun työnantaja suorittaa autosta johtuvat kustannukset. **Auton käyttöetu** on kysymyksessä, kun palkansaaja maksaa itse ainakin auton polttoainekulut. Au-

toedun arvo vahvistetaan auton rekisteriotteeseen merkityn käyttöönottovuoden perusteella eri ikäryhmissä seuraavasti:

Taulukko 2 Vuoden 2012 autoedun arvot

Ikäryhmä	Vapaa autoetu	Auton käyttöetu
Ikäryhmä A vuosina 2010 – 2012 käyttöönnotetut autot	Edun arvo kuukaudessa 1,4% auton uushankintahinnasta lisättynä 285 eurolla tai 19 sentillä kilometriltä.	Edun arvo kuukaudessa on 1,4 % auton uushankintahinnasta lisättynä 90 eurolla tai 6 sentillä kilometriltä.
Ikäryhmä B vuosina 2007 – 2009 käyttöönnotetut autot	Edun arvo kuukaudessa on 1,2 % auton uushankintahinnasta lisättynä 300 eurolla tai 20 sentillä kilometriltä.	Edun arvo kuukaudessa on 1,2 % auton uushankintahinnasta lisättynä 105 eurolla tai 7 sentillä kilometriltä.
Ikäryhmä C ennen vuotta 2007 käyttöönnotetut autot	Edun arvo kuukaudessa on 0,9 % auton uushankintahinnasta lisättynä 315 eurolla tai 21 sentillä kilometriltä.	Edun arvo kuukaudessa on 0,9 % auton uushankintahinnasta lisättynä 120 eurolla tai 8 sentillä kilometriltä.

Jos työnantaja antaa palkansaajan käyttöön tämän asunnon yhteydessä tai läheisyydessä olevan autotallin tai hallipaikan, palkansaajalle muodostuu autotalietu. Autotaliedun arvo riippuu paikkakunnasta ja siitä, onko kyseessä lämmitetty vai kylmä autotalli.

Ravintoetu

Kun palkansaaja saa työnantajaltaan ilmaisen aterian tai kun hän maksaa ateriastaan käypää hintaa alemman korvauksen, hänelle syntyy veronalainen ravintoetu. Se on joko tavanomainen etu tai ruokailulipuke, yleensä lounasseteli. Tavanomainen etu syntyy, jos työpaikalla on työpaikkaruokala tai yritys on sopinut enintään kahden ruokailupaikan kanssa työntekijän ruokailun. Tavanomaisen ravintoedun arvo vuonna 2012 on 5,60 euroa. Etu huomioidaan yleensä todellisten työpäivien mukaan. Lounassetelin verotusarvoon 75 % ruokailulipukeen arvosta, edellyttäen että ruokailulipuketta voidaan käyttää ainoastaan ateriointiin eikä sitä vastaan saa rahaa, elintarvikkeita tai muita hyödykkeitä.

Päivärahat ja kilometrikorvaukset

Työntekijälle voidaan maksaa verovapaasti työmatkan perusteella matkakustannusten korvausta, päivärahaa, ateriakorvausta ja majoittumiskorvausta. Verohallitus vahvistaa vuosittain korvausten verovapaat enimmäismäärät. Jos korvaus on maksettu vahvistettua määriä pienempänä tai suurempana, on korvaus veronalaista palkkatuloa, siltä osin kun se ylittää verovapaan määrän. Tänä vuonna osapäivärahan enimmäismäärä on 16 euroa, kun työmatkan kesto aika ylittää 6 tuntia ja kokopäivärahan suurus on 36 euroa, kun työmatkan kesto aika ylittää 10 tuntia. Jos palkansaaja jonakin matkavuorokautena saa ilmaisen tai matkalipun hintaan sisältyneen ruoan, päiväraha on puolet enimmäismäärästä.

Opintotuki

Opintotuki koostuu opintorahasta, asumislisästä ja valtion takaamasta opintolainasta. Ainoastaan opintoraha on veronalaista ansiotuloa. Opintorahan suuruus määräytyy opiskelijan iän ja asumismuodon mukaan. Opintoraha on veronalaisesta ansiotulosta, joka lasketaan yhteen muiden veronalaisten tulojen kanssa.

Eläketulot

Lakisääteiset työ- ja ansioeläkkeet ovat saajansa veronalaista ansiotulosta, maksetaanpa eläke vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- tai perhe-eläkkeenä. Eläkkeen veronalaisuuteen ei vaikuta se, millä perusteella eläke on saatu tai se, kuka on eläkkeen maksajana. Vapaaehtoinen eläke verotetaan pääomatulona. Vapaaehtoisten eläkevakuutusten maksut ovat vuosittain verovähennyskelpoisia.

4.1 Ansiotuloista tehtävät vähennykset

Ansiotuloista voi tehdä luonnollisia vähennyksiä, joita ovat hankkimisesta tai säilyttämisestä aiheutuneet menot. Elantomenot eivät ole vähennyskelpoisia verotuksessa. Näitä ovat esimerkiksi asunnon vuokra sekä lasten ja kodin hoitamisesta aiheutuneet menot.

Tulonhankkimisvähennys

Jokaisella verovelvollisella, jolla on palkkatuloa, on oikeus tulonhankkimisvähennykseen. Tulonhankkimisvähennys on 620 euroa, kuitenkin enintään palkkatulon määrän. Tarkoituksena on välttää pienten tulon hankkimisesta johtuneiden kulujen vähentämis- ja selvittämistyö veroilmoituksessa. Tulonhankkimisvähennys tehdään viran puolesta palkkatulosta valtion- ja kunnallisverotuksessa.

Asunnon ja työpaikan väliset matkakustannukset

Ansiotulon hankkimisesta johtuneina menoina pidetään myös matkakustannuksia asunnosta työpaikkaan ja takaisin halvimman kulkuneuvon käyttökustannusten mukaan laskettuina. Näitä matkakustannuksia voidaan kuitenkin vähentää enintään 7000 euroa ja vain siltä osin, kuin ne ylittävät verovuonna 600 euron omavastuuosuuden. Verovelvollisen on perusteltava muun kuin julkisen kulkuneuvon käyttäminen. Verohallinto julkaisee vuosittain kilometrikorvaukset eri kulkuneuvoille.

Opintorahavähennys

Opintorahavähennyksen voi saada verovelvollinen, joka opiskelee korkeakoulussa ja saa opintotuesta laissa tarkoitettua opintorahaa. Vähennyksen enimmäismäärä vuonna 2012 on 2 600 euroa, kuitenkin enintään opintorahan määrä. Vähennystä pienennetään 50 prosentilla siitä määrästä, jolla verovelvollisen puhtaan ansiotulon määrä ylittää opintorahavähennyksen täyden määrän. Vähennys tehdään puhtaasta ansiotulosta kunnallisverotuksessa.

4.2 Ansiotulon verotus

Ansiotulon verotus on progressiivista. Palkkatulosta maksetaan palkansaajan työttömyysvakuutusmaksu ja työntekijän eläkemaksu. Vuonna 2012 työttömyysvakuutusmaksu on 0,6 prosenttia ja työeläkemaksu 5,15 prosenttia. Sen lisäksi ansiotuloista maksetaan valtion tulovero, kunnallisvero, kirkollisvero ja sairausvakuutusmaksu, jotka peritään ennakoon ennakonpidätyksenä tai en-

nakonkatona. Ennakonpidätys on vero, jonka palkan tai muun suorituksen maksaja – useimmiten työnantaja – vähentää suorituksesta ja tilittää Verohallinnolle. Ennakonpidätys toimitetaan siten, että rahana maksettavan palkan ja luontoisetujen määrästä pidätetään verokortista näkyvän ennakonpidätysprosentin mukainen määrä. Työntekijä saa käteensä nettopalkkana ennakonpidätyksellä ja muilla maksuilla vähennetyn rahapalkan määrän.

Valtion tulovero

Valtion progressiivista tuloveroa maksetaan valtionverotuksessa verotettavan tulon perusteella. Veron määrä määräytyy valtion tuloveroasteikon mukaan. Alla on esitetty vuoden 2012 tuloveroasteikko.

Taulukko 1 Vuoden 2012 tuloveroasteikko

Verotettava ansiotulo euroa vuodessa	Vero alarajan kohdalla euroa	Vero alarajan ylittävästä tulon osasta, %
16 100 – 23 900	8	6,5
23 900 – 39 100	515	17,5
39 100 – 70 300	3 175	21,5
70 300 –	9 883	39,75

Taulukon 5.1 mukaan 40 000 euroa ansaitsevaa yksityinen henkilö maksaa valtion tuloveroa $3\,175 + (40\,000 - 39\,100) \cdot 21,5\% = 3\,368,50$ euroa.

Kunnallisvero

Kunnallisveroa maksetaan kunnallisverotuksessa verotettavan tulon perusteella kunnallisveroprosentin mukaan. Kukin kunta määrää vuosittain oman veroprosenttinsa. Vuonna 2012 kunnallisveroprosentti vaihtelee 16,25 ja 21,75 prosentin välillä. Keskimääräinen kunnallisveroprosentti on 19,25.

Kirkollisvero

Kirkollisveroa maksavat evankelisluterilaisten ja ortodoksisten seurakuntien jäsenet. Kukin seurakunta määrää kirkollisveroprosenttinsa vuosittain. Vuonna 2012 kirkollisveroprosentti vaihtelee 1,00 ja 2,00 prosentin välillä.

Sairausvakuutusmaksu

Sairausvakuutusmaksua maksetaan Kansaneläkelaitokselle. Maksu koostuu sairausvakuutuksen sairaanhoitomaksusta, joka peritään aina riippumatta vakuutetun iästä, sekä sairausvakuutuksen päivärahamaksusta, jota vuodesta 2011 alkaen ei määrätä alle 16-vuotiaalle eikä 68 vuotta täyttäneelle henkilölle. Vuonna 2012 sairaanhoitomaksu on 1,22 prosenttia työtulosta. Päivärahamaksu vuonna 2012 on 0,82 prosenttia veronalaisesta työtulosta.

Esimerkki 3

40 000 euroa ansaitsevaa yksityinen henkilö, joka asuu Lappeenrannassa ja kuuluu evankelisluterilaiseen kirkkoon, maksaa veroja seuraavasti:

Valtion tulovero		
vero alarajan kohdalla		3 175
vero alarajan ylittävästä osasta	$(40\,000 - 39\,100) * 21,5 \%$	194
Kunnallisvero	$40\,000 * 19,5 \%$	7 800
Kirkollisvero	$40\,000 * 1,35 \%$	540
Sairaanhoitomaksu	$40\,000 * 1,22 \%$	488
Päivärahamaksu	$40\,000 * 0,82 \%$	328
Verot yhteensä		12 525

Yllä lasketut verot palkan tai muun suorituksen maksaja useimmiten työnantaja perii ennakoon ennakonpidätyksenä. Sen lisäksi palkasta peritään työntekijän työeläkemaksu, joka on 5,15 % ja työttömyysvakuutusmaksu, jonka suuruus on 0,6 %.

5 VEROVAPAAT TULOT

Kaikki tulot eivät kuitenkaan ole veronalaisia. Tässä kappaleessa on lueteltu keskeiset verovapaat tulot ja etuudet.

Oman asunnon luovutuksesta saatu voitto on verovapaata tuloa, jos asunto on ollut yhtäjaksoisessa omistuksessa ja käytössä vähintään kaksi vuotta. Pullonkeräys, äidinmaidon ja itse kerättyjen käpyjen, marjojen ja sienien luovutuksesta saatu tulo on verotonta. Seuraavat sosiaalietuudet ovat verovapaita: hautausavustus, lapsilisä, vammaistuki, elatustuki, asevelvollisen päiväraha ja sotilasavustus, maahanmuuttajan erityistuki, ammattitutkintostipendi, oppisopimuskoulutuksessa olevan oppilaan valtion varoista saamat taloudelliset edut, opintotukilain mukainen valtion varoista maksettu korkoavustus, asumistuki ja asumislisä, asunnonkorjaukseen saatu avustus, toimeentulotuki jne.

6 ENNAKKOPERINTÄ

Ennakkoperintä toimitetaan ennakonpidätyksenä. Ennakonpidätys on vero, jonka palkan tai muun suorituksen maksaja – useimmiten työnantaja – vähentää suorituksesta ja tilittää Verohallinnolle. Ennakonpidätys toimitetaan siten, että rahana maksettavan palkan määrästä ja luontoiseduista pidätetään verokortista näkyvän ennakonpidätysprosentin mukainen määrä. Työntekijä saa käteensä nettopalkkana ennakonpidätyksellä ja muilla maksuilla vähennetyn rahapalkan määrän. Ennakonpidätys määräytyy valtion tuloveron, kunnallis-, kirkollisveron ja sairausvakuutusmaksun perusteella. Ennakonpidätyksen lisäksi palkasta peritään työntekijän työeläkemaksut ja työttömyysvakuutusmaksu.

7 PERINTÖ- JA LAHJAVEROTUKSEN PÄÄPIIRTEET

Perinnöstä ja saaduista lahjoista on maksettava perintö tai lahjavero. Osa perinnöstä ja lahjana saadusta omaisuudessa voi myös olla verotonta. Esimerkiksi perinnönjättäjän tavanomainen koti-irtaimisto on verovapaata 4 000 euron asti. Velvollisuus suorittaa lahjaveroa alkaa, kun lahjansaaja on saanut lahjan haltuunsa.

Veroluokat

Perilliset ja testamentin- ja lahjansaajat on jaettu verotuksessa kahteen veroluokkaan. Veroluokkajaon pohjana on perinnönjättäjän ja perillisen tai testamentinsaajan keskinäinen sukulaisuussuhde. Ensimmäiseen veroluokkaan kuuluvat

perinnönjättäjän aviopuoliso, suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa oleva perillinen ja aviopuolison suoraan alenevassa polvessa oleva perillinen. Toiseen luokkaan kuuluvat muut sukulaiset ja vieraat. Mitä edellä on todettu, koskee myös lahjaa.

Perintö- ja lahjaveron määräytyminen

Verotettavan perintöosuuden suuruus määräytyy perukirjan ja testamentin perusteella. Koska omaisuutta ei ole perintöveroa määrättäessä yleensä vielä jaettu tai myyty, käytetään omaisuuden käyvän arvon määrittämisessä hyväksi muun vastaavanlaisen omaisuuden kauppahintatietoja. Alle 20 000 euron perinnöstä ei tarvitse maksaa veroa. Perinnönjättäjän tavanomainen koti-irtaimisto on verovapaata 4 000 euroon asti.

Jos perinnön arvo on yli 20 000 euroa, vero maksetaan seuraavan asteikon mukaan:

Perinnön arvo	Vero alarajan kohdalla	Veroprosentti ylimenevästä osasta
I veroluokka		
20 000 – 40 000	100	7
40 000 – 60 000	1 500	10
60 000 – 200 000	3 500	13
200 000 –	21 700	16
II veroluokka		
20 000 – 40 000	100	20
40 000 – 60 000	4 100	26
60 000 –	9 300	32

Lahjaveroa maksetaan seuraavan asteikon mukaan:

Lahjan arvo	Vero alarajan kohdalla	Veroprosentti ylimenevästä osasta
I veroluokka		
4 000 – 17 000	100	7
17 000 – 50 000	1 010	10
50 000 – 200 000	4 310	13
200 000 –	23 810	16
II veroluokka		
4 000 – 17 000	100	20
17 000 – 50 000	2 700	26
50 000 –	11 280	32

Esimerkki 4

Matti saa isältään perintönä 55 000 euroa. Hän maksaa siitä valtiolle perintöveroa seuraavasti:

Verotettavaa tulo		55 000
Vero alarajan kohdalla		1 500
Vero ylimenevästä osasta	$(55\,000 - 40\,000) \cdot 10\%$	1 500
Verot yhteensä	$1\,500 + 1\,500$	3 000
Käteen jäävä osuus	$55\,000 - 3\,000$	52 000

Matti saa vielä äidiltään 55 000 euron arvoisen lahjan. Lahjasta hän maksaa lahjaveroa seuraavasti:

Verotettavaa tulo		55 000
Vero alarajan kohdalla		4 310
Vero ylimenevästä osasta	$(55\,000 - 50\,000) \cdot 13\%$	650
Verot yhteensä	$4\,310 + 650$	4 960
Käteen jäävä osuus	$55\,000 - 4\,960$	50 040

Lahjaverotuksen toimittamista varten on lahjansaajan annettava kehotuksetta lahjaveroilmoitus. Perukirja on annettava kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta asianomaiselle verovirastolle.

Verovapaat lahjat

Lahjaveroa ei tarvitse maksaa tavanomaisesta koti-irtaimistosta, joka on tarkoitettu lahjansaajan tai hänen perheensä henkilökohtaiseen käyttöön. Koti-irtaimistolla tarkoitetaan esimerkiksi huonekaluja, mattoja, taloustavaroita, vaatteita ja muuta vastaavaa esineistöä. Kulkuneuvot eivät kuulu tavanomaiseen koti-irtaimistoon. Jos lahjojen yhteen laskettu arvo on yli 4 000 euroa kolmen vuoden aikana yhdeltä antajalta, se on verotettavaa tuloa yli menevältä osalta. Eri antajilta saadut lahjat on verotettava erikseen. Henkilö voi saada esimerkiksi vanhemmiltaan ja kaikilta isovanhemmiltaan enintään 3 999 euron lahjoitukset,

eikä hän maksa lahjaveroa lainkaan. Laki ei edellyttää sukulaissuhdetta, joten muiltakin kuin sukulaisilta saadut lahjat ovat verovapaita 4 000 euron asti.

8 ULKOMAILTA SAATU TULO

Verovelvollisuus jakaantuu kahteen ryhmään, yleinen verovelvollisuus ja rajoitettu verovelvollisuus. Yleinen verovelvollisuus tarkoittaa, että henkilö on velvollinen maksamaan Suomessa veroa sekä Suomesta että muualta saamastaan tulosta. Rajoitettu verovelvollisuus tarkoittaa, että henkilö on Suomessa verovelvollinen vain Suomesta saamastaan tulosta. Kansainväliset verosopimukset voivat rajoittaa Suomen verotusoikeutta. Verosopimuksella poistetaan tulon ja varallisuuden kansainvälinen kaksinkertainen verotus ja jaetaan tulon ja varallisuuden verottamisoikeus sopimuksen tehneiden valtioiden kesken.

Kuuden kuukauden sääntö

Jos yleisesti verovelvollinen on töissä ulkomailla vähintään kuusi kuukautta, palkka on Suomessa verovapaata, jos seuraavat ehdot täyttyvät: ulkomaantyöskentely kestää yhtäjaksoisesti vähintään kuusi kuukautta; jos työskentely tapahtuu valtiossa, jonka kanssa Suomella on verosopimus, työntekevaltiolla tulee verosopimuksen mukaan olla oikeus verottaa palkkatuloa; ulkomaantyöskentelyn aikana työntekijä oleskelee Suomessa enintään keskimäärin kuutena päivänä jokaista täyttä ulkomaantyöskentelykuukautta kohti.

Mikäli henkilö työskentelee ulkomailla yli kuusi kuukautta ja kuuluu samalla Suomen sosiaaliturvan piiriin, suomalaisen työnantajan on pidättävä ns. minimipidätys eli sairausvakuutusmaksu. Jos työnantaja ei ole ollut velvollinen pidättämään palkasta vakuutetun sairausvakuutusmaksun suuruista ns. minimipidätystä, esimerkiksi silloin kun työnantaja on ulkomaalainen yhtiö, työntekijä maksaa maksun itse jäännösverona.

Jos kuuden kuukauden sääntö ei sovellu, Suomi verottaa Suomessa asuvien henkilöiden ulkomailla työskentelystä saamia tuloja samalla tavalla kuin Suomessa työskentelystä saatuja tuloja, oli työnantaja sitten suomalainen tai ulkomainen. Työskentelyvaltiolle ei yleensä synny verotusoikeutta. Jos työnantaja ei

ole suomalainen, työntekijän on itse huolehdittava ennakonpidätyksen ja muiden palkasta perittävien maksujen maksusta.

Jotta kuuden kuukauden sääntö soveltuisi, ulkomailla oleskelun on johduttava työstä. Jos ulkomailla oleskelun pääasiallinen syy on esimerkiksi opiskelu tai perhesyyt, kuuden kuukauden sääntö ei sovellu ulkomaan työtuloihin. Jos perhesyistä tai opiskelun vuoksi ulkomaille muuttanut saa ulkomailta ansiotuloja, kuuden kuukauden sääntö voi soveltua, jos tulojen hankkiminen on edellyttänyt ulkomailla oleskelua. Työnantaja ja työntekovaltio voivat vaihtua, kunhan kaikki soveltamisedellytykset täyttyvät.

Suomen kansalaiset ja kolmen vuoden sääntö

Ulkomaille asettuvaa Suomen kansalaista pidetään pääsääntöisesti yleisesti verovelvollisena muuttovuoden ja kolmen seuraavaan vuoden ajan. Tänä aikana Suomen kansalainen katsotaan rajoitetusti verovelvolliseksi vain, jos hän itse sitä vaatii ja pystyy lisäksi osoittamaan, että hänellä ei verovuonna ole olennaisia siteitä Suomeen. Kolmen vuoden kuluttua Suomen kansalainen katsotaan yleensä rajoitetusti verovelvolliseksi.

Suomesta lähtevän työntekijän sosiaaliturva Suomessa

Suomalaisen työnantajan lähettämä työntekijä voi kuulua suomen sosiaaliturvajärjestelmän piiriin ulkomaantyön aikana, mikäli seuraavat edellytykset täyttyvät: ulkomaantyö on määräaikainen, riittävä yhteys suomalaiseen työnantajaan säilyy, työntekijä kuuluu ulkomaille lähtiessään Suomen sosiaaliturvaan. Työntekijää voidaan pitää lähetettynä työntekijänä enintään vuoden kestävä ulkomaantyön aikana.

Työntekijän velvoitteet

Jos ulkomaankomennukselle lähtevän työntekijän palkkatuloon soveltuu kuuden kuukauden sääntö, työnantaja voi jättää oma-aloitteisesti ennakonpidätyksen toimittamatta työntekijän palkasta. Jos palkkatuloon ei sovellu kuuden kuukauden sääntö, työntekijän on hyvä varmistaa, että verokortin ennakonpidätysprosentti on oikeansuuruinen komennuksen aikana. On myös muistettava, että jos

työnantaja ei pidättää palkasta ennakonpidätystä eikä muita maksuja, työntekijän on maksettava ne itse.

Vaikka ulkomaan työskentelystä saatu palkkatulo olisi kuuden kuukauden säännön tai verosopimusmääräyksen mukaan verovapaata Suomessa, henkilö on velvollinen antamaan yleisesti verovelvollisen veroilmoituksen Suomeen. Veroilmoituksella on ilmoitettava Suomesta ja ulkomailta saadut tulot sekä Suomessa ja ulkomailla sijaitsevat varat. Työntekijä on yleensä velvollinen antamaan veroilmoituksen myös työskentelyvaltiossa. Työntekijän on liitettävä veroilmoitukseen selvitys ulkomaantyöskentelystä. Lomakkeella on ilmoitettava mm. työskentelyn kesto ulkomailla, oleskelupäivät Suomessa sekä työskentelyvaltio. Tämän tiedon perusteella viranomaiset ratkaisevat, soveltuuko ulkomaan palkkaan kuuden kuukauden sääntö.

Esimerkki 5

Matti valmistui laskentatoimen tradenomiksi ja löysi itselleen työpaikan Tšekin tasavallasta. Työnantaja on ulkomaalainen. Hänellä on määräaikainen sopimus kahdeksi vuodeksi. Matilla ei ole Suomessa asuvaa aviopuolisoa eikä lapsia. Miten Tšekeistä saatu palkka verotetaan Suomessa ja mitä toimenpiteitä Matin on tehtävä?

Kuuden kuukauden sääntö soveltuu, koska Matti työskentelee ulkomailla yhtäjaksoisesti yli kuusi kuukautta. Suomella ja Tšekeillä on olemassa tuloverosopimus, mikä tarkoittaa sitä, että Matin tulot verotetaan ulkomailla muttei Suomessa. Koska Matilla ei ole olennaisia siteitä Suomeen, hän ei ole vakuutettu Suomessa, joten hänen ei tarvitse maksaa ns. minimimaksua jäännösverona.

Matin on ilmoitettava veroilmoituksella ulkomailta saadut tulot verottajalle. Hän on liitettävä veroilmoitukseen selvitys ulkomaantyöskentelystä.